

Thema 2 Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie

Deze serie bevat de volgende rapportages:

- Thema 1 – Arbeidskundig onderzoek
- Thema 2 – Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie
- Thema 3 – Leerlingwerkplaatsen
- Thema 4 – Branchegerichte cursussen voor leerlingen
- Thema 7 – Naschoolse begeleiding

Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie

Werknemer in opleiding

Rapportage 2007

Maria Voets (KPC Groep)
Eindredactie: Elise Schouten

Deze uitgave is een publicatie van 'Werknemer in opleiding'.

'Werknemer in opleiding' wordt gefaciliteerd door het ministerie van OCW en is een vervolg op de ESF-projecten 'Praktijkonderwijs werkt door...' en 'VSO werkt!'

In 'Werknemer in opleiding' participeren, naast KPC Groep, de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs en de WEC-Raad.

'Werknemer in opleiding' sluit aan op de ontwikkelagenda's van de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs en van de WEC-Raad.

Omslag; Franssen & Van Iersel, Sara Zdrojowska

Bestelnummer: 221045

Alle rechten voorbehouden. Niets uit de uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

In het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (vso) zitten leerlingen die functionele beperkingen hebben, maar die zeer geschikt zijn voor het vervullen van functies op de arbeidsmarkt. Na het basisonderwijs worden zij daartoe in vier of vijf jaar opgeleid door scholen voor praktijkonderwijs en vso-scholen.

In de periode 2000-2006 zijn gemiddeld zo'n 70 scholen per jaar gestart met tweejarige projecten arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie, gesubsidieerd door het Europees Sociaal Fonds. Voor deze periode was een budget beschikbaar van ruim € 40 miljoen. Per 1 augustus 2007 is de nieuwe ESF-periode gestart. Deze loopt tot 2013 met een budget van ongeveer € 117 miljoen.

De inhoudelijke coördinatie van de projecten werd verzorgd door de Uitvoerings- en Coördinatie Groep (UCG). Vanaf 2004 zitten in de UCG, naast vertegenwoordigers van het Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs en KPC Groep, vanwege uitbreiding van de doelgroep, ook vertegenwoordigers van het vso. KPC Groep is belast met de uitvoering. Vanaf 1 januari 2007 werkt de UCG onder de naam 'Werknemer in opleiding'.

De projecten in de periode 2000-2006 werden voor de scholen additioneel bekostigd, hetgeen inhoudt dat zij betrekking hadden op activiteiten die niet voor reguliere bekostiging van de overheid in aanmerking kwamen. De activiteiten waren gegroepeerd in zeven thema's:

- 1 Arbeidskundig onderzoek.
- 2 Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie.
- 3 Leerlingwerkplaatsen in directe samenwerking met branches en bedrijven.
- 4 Branchegerichte cursussen voor leerlingen, gericht op civiel effect.
- 5 Informatietechnologische programma's, in aanvulling op de rijksregeling voor de onderwijskundige ondersteuning van de arbeidsintegratie en in relatie tot de overige thema's.
- 6 Scholingsprogramma's arbeidsintegratie voor docenten.
- 7 Vormgeven en intensiveren van begeleiding na het verlaten van de school, niet zijnde stagebegeleiding, op basis van een overeenkomst.

De deelnemende scholen hebben met veel enthousiasme en inzet veel ervaringen opgedaan en resultaten geboekt. Niet alleen met het aantal plaatsingen van leerlingen op de arbeidsmarkt, maar zeker ook met de inrichting van het onderwijs. Over dit laatste deed de toenmalige UCG in 2004 uitgebreid verslag in de tussenrapportages over vijf thema's. Over de overige twee thema's – 'informatietechnologie' en 'scholing voor docenten' - werd geen afzonderlijk verslag geschreven. Over het eerste thema waren onvoldoende relevante gegevens beschikbaar; het tweede thema werd verwerkt in de rapportages over de vijf andere thema's.

De nu voorliggende themarapportages 2007 bouwen voort op de eerder uitgebrachte tussenrapportages. Om dezelfde redenen als hiervoor genoemd, zijn er voor de thema's 5 en 6 geen afzonderlijke rapportages opgesteld.

Doel van deze rapportages is scholen zoveel mogelijk behulpzaam te zijn bij de vormgeving van de arbeidstoeleiding, zodat zij het wiel niet opnieuw hoeven uitvinden en met vrucht kunnen profiteren van de resultaten van collega's. De ervaringen die zijn opgedaan met de voorlopige themarapportages in 2004 zijn uitermate positief. De vijf voorliggende themarapportages zijn geen bundeling of samenvatting van wat er op de onderscheiden scholen allemaal is gedaan en gebeurd. Het zijn creatief verwerkte samenvattingen van die ervaringen en resultaten die voor andere scholen van betekenis kunnen zijn of, met andere woorden, een landelijke meerwaarde kunnen hebben. Ieder project heeft zijn eigen betekenis, maar het ligt op de weg van de scholen daar zelf verslag van uit te brengen.

De themarapportages bieden een goed overzicht van de resultaten en worden bijzonder bruikbaar geacht voor de verdere vormgeving van de arbeidstoeleiding in het praktijkonderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

'Werknemer in opleiding' is de samenstellers, de themadeskundigen, dan ook bijzonder erkentelijk voor hun bijdrage. Dat betreft natuurlijk allereerst de scholen die, alleen of in samenwerking met anderen, de resultaten hebben geboekt. Tot slot een woord van dank aan Elise Schouten die de eindredactie heeft verzorgd.

De bruikbaarheid van de voorliggende themarapportages zal bewezen moeten worden. 'Werknemer in opleiding' draagt zorg voor een ruime verspreiding. De scholen zijn vervolgens aan zet om er optimaal gebruik van te maken. 'Werknemer in opleiding' nodigt scholen daartoe graag uit en wenst ze daarbij veel succes.

Voor de UCG,

H.J.M. van den Brand (Secretaris Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs)
Voorzitter

Th.W.J. van Munnen (Secretaris van de WEC-Raad)
Lid

W. van Gaans
Projectleider

INHOUD

WOORD VOORAF	E
INLEIDING	3
1 DOELSTELLINGEN	4
1.1 Arbeidstoeleiding	4
1.2 Arbeidsintegratie	5
1.3 Uitbreiding scholingsmogelijkheden	5
1.4 Subdoelstellingen	6
2 NETWERKPARTNERS	8
2.1 Wet Werk en Bijstand (WWB)	8
2.2 UWV	8
2.3 MEE	8
2.4 CWI	9
2.5 Netwerk arbeidsdeskundige jonggehandicapten	9
2.6 WSW-instellingen	9
2.7 Reïntegratiebedrijven	9
2.8 Bedrijven in de regio	10
2.9 Roc's	10
2.10 Vmbo-scholen	10
2.11 Collega-scholen	10
3 NETWERKWIJZE	12
3.1 Welke netwerken?	12
3.2 Samenwerking formaliseren	16
3.3 Rol van de school	17
3.4 Evalueren	17
4 PRAKTIJKBESCHRIJVINGEN	18
4.1 De Loods, Zutphen	18
4.2 Rechterenschool, Meppel	18
4.3 Het Middegaal, Veghel	19
4.4 Titus Brandsmaschool, Enschede	20
4.5 Noorderpoortcollege, Appingedam	20
4.6 Praktijkonderwijs Almere	21
4.7 't Genseler, Hengelo	22
4.8 Symbion, Didam	23
4.9 De Rozengarde, Doetinchem	24
5 TIPS	25
WEBSITES, ADRESSEN EN MATERIALEN	27

BIJLAGEN		29
Bijlage 1	Convenant NPO en ROC's Noord-Brabant	31
Bijlage 2	Complementair werken (Groningen)	43
Bijlage 3	Overeenkomst arbeidstoeleidingsactiviteiten (Enschede)	45
Bijlage 4	Overzicht scholen thema 2 Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie	49

INLEIDING

Scholen voor praktijkonderwijs en vso hebben de opdracht hun leerlingen voor te bereiden op het zelfstandig functioneren in de samenleving. Dat betekent dat het onderwijs in het teken staat van de volgende doelstellingen: de school leidt leerlingen toe naar de arbeidsmarkt, leert hen zelfstandig te wonen, bereidt hen voor op een zinvolle vrijetijdsbesteding, draagt bij aan actief burgerschap en – indien van toepassing – aan een succesvolle doorstroom naar vervolgonderwijs. Om deze doelstellingen te realiseren, krijgen de leerlingen een praktijk- en vaardigheidsgerichte scholing met een ondersteunende theoretische onderbouwing.

De leerlingen toeleiden naar de arbeidsmarkt. Het is een ambitieuze doelstelling, die scholen voor praktijkonderwijs en vso niet alléén kunnen realiseren, temeer daar arbeidstoeleiding in de eerste plaats het werkterrein is van instellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de sociale wetgeving. De activiteiten van scholen voor praktijkonderwijs en vso overstijgen dan ook het onderwijs en spelen zich voor een belangrijk deel af binnen de wereld van arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie, waarin specifieke instellingen functioneren en eigen wetten en regels gelden. Bij het realiseren van de doelstelling ‘arbeidstoeleiding’ hebben scholen voor praktijkonderwijs en vso daarmee onomstotelijk te maken.

De scholen kunnen hun opdracht kortom niet vervullen zonder samenwerking met anderen. Bedrijven in de regio en instellingen die werkzaam zijn op het gebied van arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie spelen een belangrijke rol. Daarom werken scholen actief aan netwerkvorming. Een aantal scholen werkt in het kader van het ESF project aan het thema ‘netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie’. Doel van de samenwerking is een sluitende aanpak te realiseren, waarmee leerlingen naadloos doorstromen naar werk. In feite hebben de netwerkpartners – scholen en instellingen op het gebied van arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie – hierin een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Deze brochure beschrijft de ervaringen en bevindingen van de scholen. Uit het eerste hoofdstuk blijkt dat de netwerkvorming meerdere doelen dient, die uiteindelijk allemaal in dienst staan van een succesvolle uitstroom van leerlingen naar de arbeidsmarkt. Hoewel er sprake is van regionale verschillen, zijn er organisaties en instellingen waarmee álle scholen voor praktijkonderwijs en vso te maken hebben. In het tweede hoofdstuk inventariseren we de belangrijkste netwerkpartners, waarmee deze scholen samenwerken.

Er zijn verschillende soorten netwerken waarin scholen participeren. In het derde hoofdstuk zetten we de belangrijkste, meest voorkomende netwerken op een rij en passeren een aantal aandachtspunten de revue. Het vierde hoofdstuk beschrijft een paar praktijkvoorbeelden en in het laatste hoofdstuk presenteren we een aantal tips die we uit de ervaringen van de scholen kunnen destilleren.

1 DOELSTELLINGEN

Scholen voor praktijkonderwijs en vso hebben de opdracht hun leerlingen toe te leiden naar een plaats op de arbeidsmarkt. Om dat waar te maken, werken scholen in netwerken samen met instellingen die taken uitvoeren op het gebied van de sociale wetgeving. Belangrijkste doel van deze netwerken is een sluitende aanpak te realiseren, waardoor leerlingen werk vinden en behouden. Daarnaast dienen deze netwerken nog een aantal afgeleide doelen, die overigens allemaal in dienst staan van de hoofddoelstelling.

Praktijkonderwijs/vso is veelal eindonderwijs. Leerlingen verwerven aan het eind geen diploma, maar stromen na hun opleiding vaak direct door naar een plaats op de arbeidsmarkt. Arbeidstoeleiding is dan ook een belangrijke opdracht voor scholen voor praktijkonderwijs en vso.

1.1 Arbeidstoeleiding

De school kan die doelstelling niet alleen realiseren. Om leerlingen succesvol 'af te leveren' op de arbeidsmarkt, heeft zij anderen nodig. Zo kan de school niet zonder bedrijven in de regio, waar de leerlingen stage lopen en waar zij na het schoolverlaten kunnen werken. De school onderhoudt actief contact met deze bedrijven en zorgt ervoor dat haar onderwijsaanbod aansluit bij de wensen en behoeften van de regionale arbeidsmarkt.

Ook is de school bij het realiseren van haar opdracht afhankelijk van instellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de sociale wetgeving en die een rol spelen bij arbeidstoeleiding en -integratie, zoals het UWV, MEE en reïntegratiebureaus. Samen met deze organisaties moeten scholen een zogenaamde 'sluitende aanpak' ontwikkelen. Dat wil zeggen dat zij samen een werkwijze realiseren waarmee leerlingen naadloos doorstromen naar de arbeidsmarkt. De aanpak is erop gericht dat leerlingen na school direct, dus zonder periode van werkloosheid, doorstromen naar werk en dat zij deze baan behouden.

Om zo'n sluitende aanpak te realiseren, is het noodzakelijk dat de school intensief en structureel samenwerkt met organisaties op het gebied van arbeidstoeleiding en -integratie. Scholen en instellingen zijn immers gezamenlijk verantwoordelijk voor de arbeidstoeleiding en -integratie van de leerlingen. Daarom onderhouden scholen voor praktijkonderwijs en vso dan ook contact met deze instellingen.

Steeds meer scholen kiezen ervoor om deze samenwerking te formaliseren in functionele netwerken, bijvoorbeeld door een convenant met elkaar aan te gaan. De school zit regelmatig met relevante instellingen om de tafel en maakt concrete afspraken over de wijze waarop leerlingen naar een passende arbeidsplaats worden begeleid. Deze netwerken dragen daarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Leerlingen succesvol toeleiden naar arbeid; dat is de eerste doelstelling van deze netwerkvorming.

1.2 Arbeidsintegratie

Natuurlijk is het de bedoeling dat de leerlingen hun werk behouden. Daarom is - naast arbeidstoeleiding - ook arbeidsintegratie een belangrijke doelstelling van de netwerken. Als het gaat om arbeidsintegratie, speelt naschoolse begeleiding een belangrijke rol. Om de kans te vergroten dat leerlingen hun werk behouden, geven scholen voor praktijkonderwijs en vso hun leerlingen na het schoolverlaten nog minimaal één jaar begeleiding. Omdat arbeidsintegratie wettelijk onder het werkterrein valt van instellingen buiten het onderwijs, is netwerkvorming ook in dit kader relevant.

Wanneer leerlingen de school hebben verlaten, is de taak van de school in formele zin beëindigd. De wet- en regelgeving gaat ervan uit dat oud-leerlingen die hun baan verliezen of behoefte hebben aan ondersteuning, een beroep doen op instellingen die de sociale wetgeving uitvoeren.

Scholen voor praktijkonderwijs en vso zien echter dat hun oud-leerlingen dat niet zo gemakkelijk doen. Als deze jongeren problemen hebben op hun werk, vallen zij meestal terug op de school. Dat heeft te maken met het feit dat de school bekend terrein is voor de jongeren, zij hebben vertrouwen in de docenten en voelen zich er veilig. De genoemde organisaties staan verder van deze jongeren af en de drempel van deze instellingen is voor deze jongeren vaak hoog, zo is de ervaring van veel scholen.

Ook om deze reden investeren scholen in samenwerking met deze organisaties en participeren zij in netwerken. De scholen laten hun leerlingen na het schoolverlaten niet ineens helemaal los, maar streven, in samenwerking met andere instellingen, naar een geslaagde arbeidsintegratie van hun oud-leerlingen. De naschoolse begeleiding, die scholen op verschillende manieren vormgeven, is er in principe op gericht dat de begeleiding na een bepaalde periode wordt overgenomen door andere instellingen.

1.3 Uitbreiding scholingsmogelijkheden

Hoe meer scholing deze leerlingen hebben, hoe meer mogelijkheden zij hebben op de arbeidsmarkt. Veel scholen proberen de arbeidskansen van hun leerlingen te vergroten door hen extra (branchegerichte) cursussen aan te bieden. Leerlingen volgen deze cursussen binnen of buiten de school, bijvoorbeeld bij een vmbo of roc. De cursussen kunnen de arbeidsmogelijkheden van de leerlingen daadwerkelijk vergroten, zeker wanneer de cursussen zijn erkend door de betreffende branche. Met een certificaat of diploma heeft de leerling net iets extra's, waardoor hij zich op de arbeidsmarkt kan onderscheiden van anderen. Daarom werken scholen voor praktijkonderwijs en vso in netwerken samen met collega-scholen, roc's, vmbo-scholen, bedrijven en kenniscentra aan de uitbreiding van scholingsmogelijkheden.

Sommige leerlingen van praktijkonderwijs en vso zijn in staat door te stromen naar het assistentenniveau (bijvoorbeeld AKA), iets dat de arbeidsmogelijkheden van deze jongeren vanzelfsprekend vergroot. Scholen werken samen met roc's om de doorstroming naar niveau 1 te bevorderen en zo goed mogelijk te laten verlopen.

Doel van die samenwerking is niet alleen dat er *meer* leerlingen doorstromen naar niveau 1, maar ook dat de leerlingen het scholingstraject met succes afronden.

1.4 Subdoelstellingen

Succesvolle arbeidstoeleiding, blijvende arbeidsintegratie en uitbreiding van de scholingsmogelijkheden; dat zijn de belangrijkste doelstellingen van netwerkvorming. Daarnaast noemen scholen een aantal afgeleide doelstellingen, die deze hoofddoelstellingen indirect dienen.

Informatie uitwisselen

De wet- en regelgeving rond arbeidstoeleiding en -integratie is weerbarstig en dynamisch en verandert zeer frequent. Het is voor de school een opgave om – naast de uitvoering van haar primaire taken – op de hoogte te blijven van actuele ontwikkelingen en veranderende wetten, regels en procedures op dit terrein. Omdat arbeidstoeleiding een belangrijke taak is van deze scholen, is het echter wel van belang dat zij die kennis in huis hebben. Scholen gebruiken hun netwerk om kennis en informatie te vergaren over veranderende regels en procedures. De netwerkpartners bedenken samen manieren om met de regelgeving om te gaan en maken daarover afspraken.

Medewerkers van organisaties op het gebied van arbeidsintegratie zijn op hun beurt niet altijd bekend met de doelgroepen van het praktijkonderwijs en het vso. Zij zijn niet op de hoogte van de kenmerken van deze groep en de procedures en aanpak van deze instellingen zijn vaak onvoldoende toegesneden op deze jongeren. Door te participeren in het netwerk, kunnen zij van de school leren en kan er gezamenlijk een werkwijze worden ontwikkeld die goed aansluit bij deze specifieke doelgroep.

Efficiëntie bevorderen

Onder andere ten gevolge van de gecompliceerde regelgeving, is de werkwijze van instellingen op het gebied van arbeidsintegratie nogal bureaucratisch. Het zijn vaak grote, logge organisaties, die bestaan uit talloze afdelingen en die te maken hebben met vele procedures en protocollen. Kleine stappen kosten vaak veel tijd. Scholen voor praktijkonderwijs en vso ervaren dit nogal eens als belemmerend, temeer daar zij zelf vaak klein zijn, daardoor slagvaardiger werken en hun leerlingen op maat begeleiden.

Door samen te werken in een netwerk en concrete afspraken met elkaar te maken, kunnen scholen en instellingen een efficiëntere werkwijze realiseren. Doordat de deelnemers regelmatig met elkaar om de tafel zitten, is er sprake van korte lijnen. Scholen benadrukken in dit verband dat het van belang is om afspraken en inspanningsverplichtingen vast te leggen in convenanten en notulen. We komen hierop terug in hoofdstuk 3.

Preventie

Scholen merken dat participatie in het netwerk ook een preventieve functie heeft, met name wanneer er vaste contactpersonen in het netwerk zitten. Wanneer je elkaar tijdens netwerkbijeenkomsten ontmoet, elkaar kent en er sprake is van een sfeer van

gezamenlijke verantwoordelijkheid, is het gemakkelijker om tussendoor contact met elkaar op te nemen over een bepaalde leerling of met een specifieke vraag. Scholen benadrukken het belang van vaste contactpersonen waarmee zij 'tussentijds' contact kunnen opnemen. Vaak kan er op die manier snel iets worden geregeld en kunnen problemen of tussentijdse uitval worden voorkomen.

Verwerven en borgen van (nieuwe) stageplaatsen en arbeidsplaatsen

Participeren in een netwerk, werken met vaste contactpersonen, werkt niet alleen preventief, maar levert ook stageplaatsen op. Het is van groot belang dat de school over voldoende stageplaatsen beschikt, omdat stage een onmisbaar ingrediënt is van de opleiding van deze leerlingen. Bovendien gebeurt het vaak dat er een arbeidscontract voortkomt uit een succesvolle stage.

Doelstellingen van netwerkvorming

- Een sluitende aanpak voor arbeidstoeleiding realiseren.
- Blijvende arbeidsintegratie realiseren.
- Scholingsmogelijkheden uitbreiden.

Subdoelstellingen

- Informatie uitwisselen.
- Een efficiënte werkwijze realiseren.
- Problemen voorkomen.
- Stage- en arbeidsplaatsen verwerven en borgen.

2 NETWERKPARTNERS

Netwerken kost tijd, dus geld. Daarom bepalen scholen zorgvuldig welke organisaties zij in hun netwerk opnemen. Hoewel de situatie per regio of per school verschilt, zijn er een aantal instellingen waarmee vrijwel alle scholen relaties onderhouden. We zetten de belangrijkste potentiële netwerkpartners op een rij.

Netwerken is niet per definitie productief. Wanneer de school niet met de juiste partners om de tafel zit, kost het netwerk tijd, maar levert het onvoldoende op. Dat is verspillend en voor de deelnemers frustrerend. Het netwerk moet functioneel zijn en voor alle deelnemers iets opleveren. De ervaring leert dat er voor alle deelnemers sprake moet zijn van een 'win-win situatie'. Is dit niet het geval, dan is de kans groot dat het netwerk snel verwatert. Daarom kiezen scholen, maar ook bedrijven, kritisch en bewust welke partners zij in hun netwerk willen opnemen.

Met welke instellingen scholen een netwerkrelatie aangaan, is voor een deel afhankelijk van de plaatselijke, regionale situatie, maar er zijn een aantal instanties die voor alle scholen relevant zijn, omdat zij de belangrijkste taken uitvoeren in het kader van de sociale wetgeving of specifieke expertise in huis hebben waarvan de school gebruik kan maken.

2.1 Wet Werk en Bijstand (WWB)

De gemeente is verantwoordelijk voor de ondersteuning van jongeren vanaf 18 jaar die geen Wajonguitkering hebben. De gemeente kan op basis van de Wet werk en bijstand (WWB) naar behoefte middelen en instrumenten inzetten voor een traject naar betaalde arbeid, en voor plaatsing in werk. De gemeente is dan ook een belangrijke netwerkpartner voor scholen voor praktijkonderwijs en vso.

2.2 UWV

Alle scholen voor praktijkonderwijs en vso werken samen met het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen). Deze organisatie voert onder andere de keuringen uit om de arbeidshandicap van leerlingen vast te stellen en bepaalt dus of er sprake kan zijn van een Wajonguitkering of REA-maatregelen. Daarnaast verstrekt het UWV opdrachten en financiering aan reïntegratiebedrijven. Omdat veel leerlingen in aanmerking komen voor Wajong of REA, is het noodzakelijk dat de school intensief samenwerkt met het UWV.

2.3 MEE

Ook MEE is een belangrijke partner voor de scholen. Deze organisatie geeft sociale en maatschappelijke ondersteuning aan mensen met een beperking en biedt ondersteuning bij het verwerven van een AWBZ indicatie bij reïntegratie. De werkwijze en het ondersteuningsaanbod van MEE verschilt per regio, maar in het algemeen kan deze instelling rond de periode van het schoolverlaten voor leerlingen van praktijkonderwijs en vso van grote betekenis zijn.

2.4 CWI

Het CWI (Centrum voor Werk en Inkomen) vervult een bemiddelende rol tussen werkgevers en werknemers. Het is niet de weg waarlangs leerlingen van het praktijkonderwijs in de regel werk vinden, maar omdat het CWI ook mensen indiceert voor de WSW, heeft de school onomstotelijk met deze organisatie te maken. Het is afhankelijk van de plaatselijke situatie of scholen incidenteel of structureel, in netwerkverband samenwerken met het CWI.

2.5 Netwerk arbeidsdeskundige jonggehandicapten

De arbeidsdeskundige jonggehandicapten (ADJ) is een belangrijke samenwerkingspartner voor scholen voor praktijkonderwijs en vso. Wanneer de ADJ in het netwerk van scholen en andere betrokken partijen participeert, kunnen leerlingen al in een vroeg stadium worden besproken. Er kan worden vastgesteld of jongeren aanspraak kunnen doen op een uitkering, welke ondersteuning zij kunnen krijgen bij de toeleiding naar arbeid en welke ondersteunende instrumenten kunnen worden ingezet als zij een arbeidsplaats hebben verworven.

2.6 WSW-instellingen

Niet alle leerlingen beschikken over de vaardigheden en capaciteiten die de reguliere arbeidsmarkt vereist. Veel leerlingen van praktijkonderwijs en vso stromen na school dan ook door naar een WSW-instelling (Wet Sociale Werkvoorziening). Voor sommige leerlingen is dit een tussenstap, andere leerlingen zullen blijvend op de WSW zijn aangewezen. Omdat er veel leerlingen doorstromen naar WSW-instellingen, is het van belang dat scholen met deze organisaties intensief contact onderhouden.

2.7 Reïntegratiebedrijven

Er zijn veel verschillende reïntegratiebedrijven actief. In principe bepalen cliënten zelf met welk reïntegratiebedrijf zij in zee willen, maar het UWV moet de offertes goedkeuren, geeft de opdrachten en financiert de reïntegratietrajecten. Scholen voor praktijkonderwijs en vso werken bij voorkeur samen met een of meer vaste reïntegratiebedrijven die ervaring hebben met mensen met een arbeidshandicap of met deze specifieke groep jongeren.

Er zijn scholen die de jobcoaching van hun schoolverlaters zelf uitvoeren. Dit wordt gefinancierd door het UWV. De school moet dan wel voldoen aan een aantal voorwaarden:

- De docenten die de jobcoaching uitvoeren moeten als jobcoach gecertificeerd zijn.
- De docenten moeten de jobcoaching uitvoeren in opdracht van een erkend reïntegratiebureau.
- Het UWV moet haar goedkeuring geven.

Het (erkende) reïntegratiebureau huurt de docenten in als jobcoach (gefinancierd door het UWV) ten behoeve van de begeleiding van de eigen oud-leerlingen.

2.8 Bedrijven in de regio

De contacten met bedrijven in de regio zijn van essentieel belang, omdat leerlingen daar stage lopen en er na school een arbeidsplaats moeten verwerven. De meeste leerlingen van het praktijkonderwijs en het vso stromen immers door naar werk in de eigen regio. Scholen moeten er bovendien voor zorgen dat hun onderwijsaanbod aansluit bij de behoeften van bedrijven. Daarom onderhouden de scholen intensief contact met bedrijven in de regio. Scholen bezoeken de bedrijven, maar halen de bedrijven ook de school in, bijvoorbeeld door hen te betrekken bij branchegerichte cursussen of orders voor bedrijven uit te voeren in de leerwerkplaats.

2.9 Roc's

Contacten met het roc zijn relevant, omdat daarmee de scholingsmogelijkheden van de leerlingen – dus ook hun arbeidsmogelijkheden - worden uitgebreid. Leerlingen kunnen extra (branche-erkende) cursussen volgen bij het roc en de samenwerking kan de doorstroming van leerlingen naar het assistentenniveau bevorderen. Er zijn ook voorbeelden van roc's die de cursussen en examens uitvoeren op de school voor praktijkonderwijs of vso. De veiligheid en de bekendheid met de eigen omgeving heeft een positief effect op de resultaten.

2.10 Vmbo-scholen

Ook samenwerking met vmbo-scholen kan de scholingsmogelijkheden van leerlingen vergroten. Leerlingen kunnen programma-onderdelen of cursussen volgen bij het vmbo en de school kan gebruikmaken van de faciliteiten van de vmbo-praktijklokalen, die over het algemeen beter geoutilleerd zijn.

2.11 Collega-scholen

Vrijwel alle scholen voor praktijkonderwijs en vso onderhouden contacten met collega-scholen in de regio. De scholen wisselen ervaringen uit, leren van elkaar, maar zetten ook samen activiteiten op. Zo stemmen scholen bijvoorbeeld het aanbod van branchegerichte cursussen op elkaar af of organiseren zij samen cursussen.

Naast deze contacten, hebben scholen vaak nog allerlei andere netwerkrelaties, zoals bijvoorbeeld met:

- De politie.
- Het bureau jeugdzorg.
- Welzijnsinstellingen.
- Maatschappelijk werk.
- Andere (speciale) scholen.
- (Regionale) opleidingsinstituten.

Belangrijke netwerkpartners van scholen voor praktijkonderwijs

- Gemeenten.
- UWV.
- MEE.
- CWI.
- Netwerk arbeidsdeskundige jonggehandicapten.
- WSW instellingen.
- Reïntegratiebedrijven.
- Bedrijven in de regio.
- ROC.
- VMBO.
- Collega-scholen.

3 NETWERKWIJZE

Scholen voor praktijkonderwijs vso bepalen zelf in welke netwerken zij actief participeren. We inventariseren de belangrijkste soorten netwerken waarin scholen participeren en beschrijven kort het doel van deze netwerken. Steeds meer scholen kiezen ervoor de netwerken te formaliseren. Veel scholen benadrukken dat de school een centrale rol vervult in het netwerk.

Er zijn heel wat netwerken waarin scholen voor praktijkonderwijs en vso (kunnen) participeren. Omdat de deelname aan netwerken tijd – dus geld – kost, bekijkt de school kritisch aan welke netwerken zij wel en niet deelneemt. Belangrijkste criterium voor deze keuze is de doelstelling en de daarmee samenhangende verwachte opbrengst van het netwerk. De school investeert tijd, dus het netwerk moet de school wat opleveren.

3.1 Welke netwerken?

Helemaal vrij zijn scholen echter niet in die keuze, want het netwerk rond arbeidstoeleiding en -integratie is een absolute must. Zonder dit netwerk kan de school haar doelstelling van arbeidstoeleiding niet verwezenlijken. Wel kan de school dit netwerk op verschillende manieren inrichten en organiseren, zo blijkt ook uit de praktijkvoorbeelden die in deze brochure zijn opgenomen. Zo zijn er bijvoorbeeld scholen die in een breed netwerk participeren met zowel instellingen op het gebied van arbeidstoeleiding als scholingsinstellingen (roc), terwijl er elders voor is gekozen om aparte netwerken op te zetten voor arbeidstoeleiding en voor scholing. We inventariseren de belangrijkste en meest voorkomende netwerken waarin scholen voor praktijkonderwijs en vso zijn vertegenwoordigd. Praktijkvoorbeelden worden beschreven in hoofdstuk 4.

Netwerken arbeidstoeleiding en -integratie

Alle scholen voor praktijkonderwijs en vso zijn aangewezen op instellingen op het gebied van arbeidstoeleiding en -integratie. Veel scholen kiezen ervoor met deze instellingen een netwerk te vormen dat regelmatig – dat wil zeggen twee tot zes keer per jaar – bij elkaar komt. In deze netwerken zitten in ieder geval het UWV en MEE en meestal ook een reïntegratiebedrijf, WSW en CWI. Afhankelijk van de agenda, worden er incidenteel instellingen uitgenodigd. Soms maken meerdere scholen deel uit van het netwerk.

Doel van deze netwerken is een sluitende aanpak te realiseren, zodat leerlingen na school direct doorstromen naar een plaats op de arbeidsmarkt. Bovendien wil het netwerk de arbeidsintegratie van leerlingen bevorderen; de samenwerking is er met andere woorden op gericht dat de leerlingen werk krijgen én behouden.

Op de agenda van zo'n 'netwerk arbeidstoeleiding' staan in feite twee soorten agendapunten:

- De uitstromende leerlingen (en meestal ook recent uitgestroomde leerlingen) worden besproken. Er worden per leerling concrete afspraken gemaakt over de acties die de netwerkpartners zullen ondernemen om een succesvolle uitstroom te realiseren of – in het geval van reeds uitgestroomde leerlingen – problemen op het werk te voorkomen of op te lossen.
- De netwerkpartners wisselen informatie uit over actuele ontwikkelingen, beleidskwesties en veranderende wet- en regelgeving en maken afspraken over de wijze waarop zij daarmee omgaan. Uit deze bespreking kunnen concrete afspraken voortvloeien. Zo hebben veel scholen bijvoorbeeld met het UWV afgesproken dat de keuringen voor Wajong en REA op de school worden uitgevoerd.

Er zijn scholen die ervoor kiezen om een scheiding aan te brengen in deze twee agendapunten. Naast een breed netwerk, waarin beleidszaken en wet- en regelgeving aan de orde komen, functioneert er een apart, kleiner netwerk waarin de leerlingen centraal staan (zie 4.2).

Netwerken met bedrijven in de regio

Samenwerking met bedrijven is om verschillende redenen van belang, zo zagen we. Het verwerven van stage- en arbeidsplaatsen, orderverwerving voor leerwerkplaatsen, het realiseren van branchegerichte cursussen, maar ook aanpassing en verbetering van het eigen onderwijsaanbod spelen in dit verband een rol.

Ook zijn er scholen waar leerlingen, naast stages, zogenaamde 'duale trajecten' kunnen doorlopen, een combinatie van werken en leren, analoog aan de leerwerktrajecten in het vmbo. Ook hierbij is een goede samenwerking met bedrijven natuurlijk noodzakelijk. Scholen voor praktijkonderwijs en vso kunnen kortom niet functioneren zonder het regionale bedrijfsleven en zijn daarvan in sterke mate afhankelijk. Daarom investeren scholen veel in goede contacten met bedrijven in de regio.

Scholen melden dat het hier meestal gaat om bilaterale contacten tussen bedrijven en stagebegeleiders en dat er niet echt sprake is van een netwerk, waarbij meerdere bedrijven en school regelmatig bij elkaar komen. Het blijkt moeilijk te zijn om dat te realiseren, omdat het regionale bedrijfsleven vaak geen gezamenlijke 'ingang' heeft. Daarom zoeken scholen naar andere mogelijkheden en vormen om hun bedrijvennetwerk gestalte te geven.

Zo zijn er bijvoorbeeld scholen die elk jaar een bedrijvendag organiseren, waarvoor zij bedrijven in de regio uitnodigen op school. De school presenteert zich, zorgt voor een hapje en een drankje en geeft informatie over de ontwikkelingen in de school en in het praktijkonderwijs/ vso. De bedrijven hebben gelegenheid om hun ervaringen met de school en met de (oud)leerlingen met elkaar uit te wisselen.

Netwerken rond scholing

Scholen proberen de arbeidsmogelijkheden van hun leerlingen te vergroten door hen extra cursussen aan te bieden, die bij voorkeur worden afgesloten met een door de branche erkend certificaat. Dit extra onderwijsaanbod wordt vaak gerealiseerd in samenwerking met andere scholen voor praktijkonderwijs/vso, vmbo-scholen of roc/aoc's. Aan deze netwerken kunnen meerdere scholen voor praktijkonderwijs/ vso deelnemen. Zij stemmen het cursusaanbod op elkaar af of realiseren een gezamenlijk cursusaanbod.

Een ander doel van deze samenwerking is een betere doorstroming te realiseren naar het assistentenniveau. Scholen streven er niet alleen naar om meer leerlingen te laten doorstromen naar het roc, maar vooral om dit onderwijstraject voor leerlingen succesvol te laten verlopen. In de praktijk blijkt namelijk dat veel doorgestroomde leerlingen op het roc stranden en halverwege afhaken. Leerlingen blijken onvoldoende te zijn voorbereid en de werkwijze van roc's is niet goed toegesneden op deze leerlingen.

Veel scholen benadrukken in dit verband dat het van essentieel belang is dat de overgang naar het roc zorgvuldig wordt begeleid, dat er sprake is van een zogenaamde 'warme overdracht'. De werkwijze en de schoolcultuur van het roc sluiten niet goed aan bij deze groep leerlingen; de overgang van de kleinschalige opzet van praktijkonderwijs/ vso naar het grootschalige roc is te groot. Daarom werken scholen voor praktijkonderwijs en vso, samen met roc's aan schakelprogramma's, waarmee zij een zogenaamde 'warme overdracht' realiseren. Roc's ontwikkelen een specifieke werkwijze voor deze doelgroep, waarmee de kans groter wordt dat de leerlingen de opleiding van het roc met succes doorlopen en afsluiten (zie 4.3).

Netwerken scholen praktijkonderwijs/vso

Scholen voor praktijkonderwijs/vso in eenzelfde regio werken met elkaar samen. Zij wisselen ervaringen, problemen en oplossingen met elkaar uit en leren van elkaar. Vaak is er overleg op verschillende niveaus: directies, stagedocenten of vakdocenten werken met elkaar samen.

In het kader van arbeidstoeleiding en –integratie hebben veel scholen een 'regionaal overleg stagedocenten' in het leven geroepen. De stagedocenten komen een paar keer per jaar bijeen en bespreken allerlei zaken op het gebied van stage, arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie. De deelnemers bespreken problemen en knelpunten waar zij tegenaan zijn gelopen, de netwerken nodigen deskundigen uit om zich goed te informeren over de wet- en regelgeving op dit gebied of organiseren gezamenlijk studiedagen.

Er zijn scholen die een samenwerking hebben gerealiseerd die verder gaat. Een voorbeeld daarvan is het Netwerk Praktijkonderwijs Noord-Oost Noord Brabant (NPO), waarin vijf scholen voor praktijkonderwijs zich hebben verenigd. Deze scholen hebben hun samenwerking geformaliseerd door tezamen een vereniging op te richten en de doelen en samenwerkingsafspraken vast te leggen in statuten. De samenwerking heeft betrekking op strategische, organisatorische en onderwijskundige zaken. Algemeen doel van de samenwerking is optimale arbeidskansen te realiseren voor de leerlingen (zie 4.3).

Verder is er een landelijk netwerk voor praktijkonderwijs, de Vereniging Landelijk Werkverband Praktijkonderwijs, waar zo'n 180 scholen lid van zijn. Dit netwerk werkt aan de volgende doelstellingen:

- De belangen behartigen van het praktijkonderwijs in de breedste zin des woords.
- Als aanspreekpunt en gesprekspartner fungeren bij onderwijsinhoudelijke vernieuwingen.
- Gezamenlijk werken aan onderwijskundige vernieuwing en professionalisering.
- Een goede communicatie realiseren tussen de leden ten behoeve van een herkenbaar en goed georganiseerd praktijkonderwijs.

Voor meer informatie: www.praktijkonderwijs.nl

Ook voor het voortgezet speciaal onderwijs is er een landelijk netwerk, namelijk de WEC-Raad. Deze behartigt de inhoudelijke onderwijskundige belangen van het voortgezet speciaal onderwijs, de scholen van de vier verschillende clusters. De WEC-Raad richt zich clusteroverstijgend op de kwaliteitsverbetering en borging van kennis en expertise van het speciaal onderwijs en de gespecialiseerde begeleiding binnen het reguliere onderwijs.

Binnen de clusters krijgen arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie steeds meer aandacht. Een aantal clusters heeft hiervoor werkgroepen ingericht en organiseert activiteiten op dit gebied.

Voor meer informatie www.wec-raad.nl

Stedelijke en provinciale netwerken

Scholen voor praktijkonderwijs en vso nemen deel aan stedelijke of provinciale netwerken die zich ten doel stellen de arbeidspositie van (kwetsbare) jongeren te verbeteren. Deze netwerken hebben een brede samenstelling. Naast scholen, zijn er in deze netwerken welzijnsinstellingen, organisaties op het gebied van arbeidsintegratie, gemeenten, het bedrijfsleven en justitiële instellingen vertegenwoordigd.

In de provincie Groningen is bijvoorbeeld het Netwerk Complementair Werken (bijlage 2) opgezet, een initiatief dat onder andere vanuit het praktijkonderwijs is ontstaan. Dit netwerk houdt zich bezig met de verbetering van de arbeidskansen van kwetsbare jongeren. Het begrip 'complementair werken' wil zeggen dat organisaties elkaar moeten aanvullen om voor kansarme schoolverlaters een sluitende aanpak te realiseren. Dit netwerk werkt aan verbetering van het onderwijs, verruiming van de scholingsmogelijkheden van de doelgroep en aan beleidsbeïnvloeding. Dat laatste betekent dat wetsvoorstellen en beleidsontwikkelingen kritisch worden bekeken en beoordeeld vanuit de belangen van kansarme jongeren. Het netwerk geeft beleidsmakers gevraagd advies en probeert het overheidsbeleid zonedig te beïnvloeden.

3.2 Samenwerking formaliseren

Gelukkig verloopt de samenwerking tussen scholen en instellingen in veel gevallen voorspoedig. De deelnemers van het netwerk hebben een lange samenwerkingstraditie, voelen zich gemeenschappelijk verantwoordelijk voor de arbeidsintegratie van leerlingen en zijn steevast aanwezig bij de bijeenkomsten. De contactpersonen kennen elkaar, nemen gemakkelijk contact met elkaar op en komen hun afspraken na.

Dit is echter niet altijd vanzelfsprekend. Grote instellingen, zoals bijvoorbeeld het UWV of het CWI, werken vaak bureaucratisch en functioneren daardoor niet altijd even slagvaardig. Bovendien is er in grote organisaties meer verloop onder het personeel, waardoor scholen nogal eens worden geconfronteerd met afwezigheid of verandering van contactpersonen. Bovendien komt het voor dat afspraken niet worden nagekomen.

Om de slagvaardigheid en continuïteit van het netwerk te vergroten, kunnen de netwerkpartners afspraken vastleggen in een overeenkomst of convenant. Dit voorkomt vrijblijvendheid en maakt het gemakkelijker om elkaar aan te spreken wanneer netwerkpartners hun afspraken niet nakomen. Door een schriftelijke overeenkomst wordt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de netwerkpartners benadrukt en worden taken en verantwoordelijkheden expliciet gemaakt.

Ook wanneer een netwerk voorspoedig functioneert, is het verstandig om afspraken vast te leggen. Het convenant ligt in die gevallen meestal in de la, maar op het moment dat er zich misverstanden of problemen voordoen, zijn die gemakkelijker op te lossen, omdat afspraken zijn vastgelegd. Veel netwerken hebben hun afspraken daarom geformaliseerd en vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Dit geldt met name voor de netwerken rond arbeidstoeleiding en -integratie.

Omdat netwerken een dynamisch karakter hebben, is het raadzaam om een convenant af te sluiten voor een bepaalde tijd, bijvoorbeeld een jaar. Er kan in een jaar veel gebeuren. Zo kan een verandering in de regelgeving gevolgen hebben voor de afspraken, taakverdeling of samenstelling van het netwerk.

Het is raadzaam om de volgende zaken in het convenant op te nemen:

- Namen van de partijen die de overeenkomst aangaan.
- De doelstelling van de samenwerking.
- De doelgroep waarop de samenwerking zich richt.
- Een omschrijving van de taken van de samenwerkingspartners.
- De werkwijze van het netwerk:
 - vergaderfrequentie;
 - vergaderstructuur;
 - agendering;
 - voorzitterschap;
 - notulen;
 - afwezigheid;
 - evaluatie.

- De aanvang en de duur van de samenwerkingsovereenkomst.

Sommige scholen stellen voor elke samenwerkingspartner een aparte overeenkomst op, andere scholen kiezen ervoor een convenant op te stellen voor het gehele netwerk.

Het is van belang om ook tussentijdse afspraken vast te leggen. Daarom wordt er van elke netwerkbijeenkomst een verslag gemaakt, waarin een afsprakenlijstje is opgenomen. Alle netwerkpartners krijgen de notulen toegestuurd en in elke vergadering worden de afspraken doorgenomen. Is alles wat is afgesproken ook werkelijk gebeurd?

Ook samenwerkingsrelaties tussen scholen voor praktijkonderwijs/vso en roc's worden vaak door middel van convenanten geformaliseerd. Er zijn verschillende vormen van samenwerking, waarvoor we verwijzen naar het *Handboek Samenwerking PrO – MBO*, dat is te vinden op www.werknemerinopleiding.nl

3.3 Rol van de school

Hoewel de arbeidstoeleiding van leerlingen wordt beschouwd als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de netwerkpartners, speelt de school voor praktijkonderwijs/vso een bijzondere rol in het netwerk. Om ervoor te zorgen dat de leerlingen probleemloos doorstromen naar de arbeidsmarkt, moet de school als spil van het netwerk fungeren, zo is de ervaring van veel scholen. Het gaat immers om haar eigen leerlingen.

Dat betekent dat de school als voortrekker fungeert, zich actief opstelt en in veel gevallen het voorzitterschap van het netwerk op zich neemt. Zij neemt het initiatief, brengt partijen met elkaar in contact, roept de vergaderingen bijeen, stelt de agenda op en checkt of de deelnemende instellingen hun afspraken nakomen. Het netwerk draagt een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een succesvolle uitstroom van leerlingen, maar de school is de spil en neemt de voortrekkerrol op zich.

Er zijn nogal wat netwerken waarin MEE de voorzittersrol vervult, met name wanneer er meerdere scholen in het netwerk participeren. Vaak is dit historisch zo gegroeid en verloopt dit naar tevredenheid. Ook deze scholen benadrukken echter het belang van een actieve, initiatiefrijke opstelling van de school. De school brengt de leerlingen in en stelt samen met MEE de agenda op.

3.4 Evalueren

Goed functionerende netwerken evalueren regelmatig. De deelnemers vragen zich gezamenlijk af of de doelstellingen van het netwerk voldoende worden bereikt, of de werkwijze moet worden bijgesteld en of de samenstelling van het netwerk moet worden veranderd. Het kan nodig zijn om de samenstelling van een netwerk te veranderen, bijvoorbeeld wanneer de wet- en regelgeving verandert. Daardoor kunnen er partijen afvallen of kunnen er juist partijen in beeld komen, die voorheen geen belangrijke functie vervulden.

4 PRAKTIJKBESCHRIJVINGEN

Dit hoofdstuk beschrijft negen praktijkvoorbeelden van scholen die in netwerken samenwerken om de arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie van leerlingen te optimaliseren.

4.1 De Loods, Zutphen

In het netwerk arbeidstoeleiding van school voor praktijkonderwijs De Loods in Zutphen zijn het UWV, MEE, CWI en WSW vast vertegenwoordigd. Dit netwerk komt twee keer per jaar bijeen. MEE fungeert als voorzitter en stelt in overleg met de school de agenda op. Beleidsontwikkelingen op het gebied van arbeidsintegratie en veranderde regels en procedures komen in de netwerkbijeenkomsten aan de orde. Daarnaast worden alle leerlingen besproken waarbij uitstroomproblemen worden verwacht en wordt afgesproken wie welke actie onderneemt. De vergaderingen worden afwisselend bij de verschillende netwerkpartners gehouden.

Uit het netwerk is een gezamenlijke activiteit voortgekomen: elk jaar wordt er een informatiemarkt georganiseerd op de school, waar leerlingen en ouders voorlichting krijgen over de begeleidings- en subsidiemogelijkheden van de verschillende instellingen. Er is een draaiboek voor deze activiteit in ontwikkeling.

De stagedocenten van de school voeren zelf de jobcoaching van de schoolverlaters uit. Zij hebben de opleiding stagecoach gevolgd bij het Seminar voor Orthopedagogiek in Utrecht en zijn lid geworden van de Vereniging Arbeidskundige Compagnie (VAC), een landelijke jobcoachorganisatie. Het VAC huurt de docenten in als stagecoach (gefinancierd door het UWV) waardoor de docenten hun eigen oud-leerlingen als jobcoach kunnen begeleiden. De voordelen van deze constructie zijn evident: de leerlingen krijgen jobcoaching van een bekende, vertrouwde begeleider en de naschoolse begeleiding van deze leerlingen is gefinancierd.

De school participeert tevens in het Regionaal Stageoverleg Salland Twente, waarin stagedocenten van tien scholen voor praktijkonderwijs twee keer per jaar bij elkaar komen. In dit netwerk worden allerlei onderwerpen en procedures rond stage en arbeidstoeleiding besproken en worden ervaringen uitgewisseld. Het netwerk probeert zodoende te anticiperen op ontwikkelingen. Elk jaar organiseert het netwerk een studiedag voor de deelnemers.

De Loods.

Paulus Potterstraat 12a, 7204 CV Zutphen, telefoon: (0575) 51 59 82.

4.2 Rechterenschool, Meppel

Deze school voor praktijkonderwijs heeft het netwerk voor arbeidstoeleiding opgesplitst in een 'breed' en een 'smal' netwerk. In het brede netwerk, dat drie keer per jaar

bijeen komt, zitten het UWV, MEE, WSW, de gemeente, een ZML school, een jobcoachorganisatie en een provinciaal instituut voor mensen die zijn aangewezen op dagopvang. Dit netwerk heeft een beleidsmatig karakter. De instellingen informeren elkaar over actuele ontwikkelingen, beleidszaken, regelgeving en procedures. Ook kunnen de netwerkpartners problemen inbrengen waarmee zij bij de begeleiding van leerlingen tegenaan lopen. Er wordt gezamenlijk naar een oplossing gezocht. De school heeft dit netwerk al lang geleden opgezet, maar omdat het netwerk breed is en er naast de Rechterenschool een tweede school in het netwerk kwam, heeft de school het voorzitterschap overgedragen aan MEE. Het netwerk vergadert altijd in het gebouw van de Rechterenschool.

Het smalle netwerk is geheel gericht op de arbeidstoeleiding van uitstromende leerlingen van de school. Dit netwerk bestaat uit vertegenwoordigers van de school (stagecoördinator), het UWV en MEE. In dit netwerk worden de leerlingen besproken en worden concrete afspraken gemaakt over taken die in dat kader moeten worden uitgevoerd. De school stelt de agenda op; dat wil zeggen dat zij vaststelt welke leerlingen in het netwerk worden besproken.

Rechterenschool.

Witte de Withstraat 2a, 7942 AG Meppel, telefoon: (0522) 25 31 88.

4.3 Het Middegaal, Veghel

Het belangrijkste netwerk waarvan deze school voor praktijkonderwijs deel uitmaakt is het Netwerk Praktijkonderwijs Noord-Oost Noord-Brabant (NPO), een samenwerkingsverband van vijf scholen voor praktijkonderwijs in Noord-Brabant. De scholen werken al jaren intensief met elkaar samen op allerlei gebieden.

Eén van de activiteiten van het NPO is de opzet van een netwerk met roc's in de regio. In dit netwerk werken de vijf praktijkscholen van het NPO en twee roc's aan de uitbreiding van scholingsmogelijkheden voor leerlingen van het praktijkonderwijs. Zo is er, in samenwerking met brancheorganisaties, een gezamenlijk cursusaanbod ontwikkeld voor leerlingen van de vijf scholen. Deze cursussen worden afgesloten met een door de branche erkend certificaat.

Daarnaast werken scholen en roc's aan een betere aansluiting tussen praktijkonderwijs en niveau 1 van het roc. Doel is dat er meer leerlingen doorstromen naar het roc en dat de roc's hun aanpak en werkwijze aanpassen, zodat de leerlingen de eindstreep ook werkelijk halen. Doordat het gaat om vijf scholen, gaat het om een aanzienlijk aantal leerlingen en is het voor de roc's de moeite waard om extra te investeren in deze doelgroep.

De roc's hebben voor deze leerlingen een 'begeleide toelating', een 'begeleide overstap' en een leerlinggerichte aanpak ontwikkeld. Zo is het roc bijvoorbeeld aanwezig bij de ouderavonden in het laatste jaar om voorlichting en informatie te geven. Verder krijgen leerlingen die een branchegerichte cursus volgen op het roc, later, wanneer zij doorstromen naar het roc – dezelfde leraar als mentor.

Om zo'n warme overdracht te realiseren, is het noodzakelijk dat scholen voor praktijkonderwijs en roc's intensief met elkaar samenwerken, zo is de ervaring van de NPO scholen. De samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in een convenant (bijlage 1).

Het Middegaal.

Witte de Withstraat 24a, 5463 ET Veghel, telefoon: (0413) 36 33 32.

4.4 Titus Brandsmaschool, Enschede

In Enschede is er een groot, stedelijk arbeidstoeleidingscentrum (ATC) opgericht waarin scholen, roc's en jeugdzorg gezamenlijk werken aan de arbeidstoeleiding van jongeren (bijlage 3). Kern van de samenwerking is het arbeidstrainingscentrum, dat is gevestigd op verschillende locaties. Er is bijvoorbeeld een eetcafé, een scheepswerf, een kapperszaak en een fabriekshal. Enschedese jongeren, dus ook leerlingen van het praktijkonderwijs, kunnen er terecht. Leerlingen stromen bijvoorbeeld door naar het arbeidstrainingscentrum als zij nog geen werk hebben of als zij nog extra training nodig hebben voordat zij werk aankunnen op de arbeidsmarkt. Ook leerlingen die nog op school zitten, kunnen voor een bepaalde periode in het ATC terecht. Het arbeidstoeleidingscentrum is een stedelijke voorziening en heeft de status van stichting. Rondom dit arbeidstrainingscentrum functioneert er een breed netwerk waarin alle scholen en instellingen die met het trainingscentrum te maken hebben zijn vertegenwoordigd.

Het is voor de Titus Brandsmaschool belangrijk om in dit netwerk te participeren, omdat er veel leerlingen doorstromen naar het ATC. Bovendien werken er twee docenten van de school in het ATC. In het netwerk is afgesproken dat de scholen de verantwoordelijkheid houden over de oud-leerlingen die in het arbeidstrainingscentrum werken.

Het ATC is tevens jobcoachorganisatie. Docenten van de school (die gecertificeerd jobcoach zijn) worden gedetacheerd om de begeleiding van de oud-leerlingen van de school uit te voeren (gefinancierd door UWV).

Titus Brandsmaschool.

Mekkelholtspad 4, 7523 DC Enschede, telefoon: (053) 433 91 26.

4.5 Noorderpoortcollege, Appingedam

In het 'netwerk arbeidstoeleiding' dat rond deze school voor praktijkonderwijs functioneert worden de uitstromende leerlingen besproken en worden afspraken gemaakt over de begeleiding. Het netwerk heeft de afgelopen jaren gewerkt aan een werkwijze om een sluitende aanpak te realiseren. Het UWV, MEE, WSW, ROC, een reïntegratiebureau en het Regionaal Bureau Onderwijs zijn vast in dit netwerk vertegenwoordigd en het netwerk komt vier keer per jaar bij elkaar. Zonodig worden Bureau Jeugdzorg of de gemeente uitgenodigd.

MEE fungeert als voorzitter van het netwerk.

De school heeft een structuur ontwikkeld voor de wijze waarop leerlingen worden besproken: het 'Formulier Netwerkoverleg ter ondersteuning van een Sluitende Aanpak'. De uitstromende leerlingen zijn onderverdeeld in acht categorieën:

- Leerlingen die voor 1 augustus 18 jaar worden. Deze leerlingen hebben prioriteit, omdat ze van school af moeten.
- Leerlingen die kans hebben op regulier werk (al of niet met Wajong of REA).
- Leerlingen met een WSW-perspectief (eventueel met overbrugging van een reïntegratietraject).
- Leerlingen die in aanmerking komen voor een persoonsgebonden budget in het kader van de AWBZ.
- Leerlingen die met behoud van stage doorstromen naar Opslag/BBL.
- Leerlingen die in aanmerking komen voor Opstapbanen (voorheen WIW, ID) in het kader van de wet Werken en Bijstand.
- Leerlingen die in aanmerking komen voor een duaal traject (werken en leren)
- Leerlingen die al van school af zijn en die in de BBL of in een Opslagtraject zitten (naschoolse begeleiding).

Van tevoren deelt de school de te bespreken leerlingen in deze categorieën in. Aan de hand daarvan worden de leerlingen in het netwerk besproken en wordt afgesproken en genoteerd wie welke actie zal ondernemen. Deze afspraken zijn met nadruk bindend. Naast de leerlingen, worden onderwerpen besproken waarover de netwerkpartners vragen hebben. Deze vragen kunnen betrekking hebben op de situatie van een bepaalde leerling, maar ook op regelgeving of procedures. Vindt men in het netwerk geen bevredigend antwoord op deze vragen, dan wordt afgesproken wie de kwestie zal uitzoeken.

De school is zeer tevreden over deze vergaderstructuur. Zij merkt dat de efficiëntie en de sluitende aanpak erbij zijn gebaat.

Noorderpoortcollege.

Westersingel 29, 9901 GG Appingedam, telefoon: (0596) 62 23 66.

4.6 Praktijkonderwijs Almere

In 1998 heeft deze school zich, samen met de Gemeente Almere, gebogen over de vraag hoe de naschoolse begeleiding het beste vorm kan krijgen. Aanleiding hiervoor was het feit dat oud-leerlingen uit het beeld van de school verdwenen en pas weer in beeld kwamen als er al serieuze problemen waren ontstaan. In samenwerking met UWV, Sociale Zaken en Sociale werkvoorziening is toen het project 'Meerwerk' opgezet, dat werd uitgevoerd door 'Brug en Instroom' (een onderdeel van CNV). In 2002 is het project overgenomen door 'Mind at Work'.

'Mind at Work', in 1994 opgericht, is van oorsprong een psychologisch onderzoeks- en trainingsbureau. De organisatie komt voort uit de Universiteit van Amsterdam en het Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies en vertaalt wetenschappelijke inzichten in praktische methodieken en diensten. Sinds 2000 verzorgt 'Mind at Work' ook reïntegratietrajecten voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt en mensen

met een specifieke problematiek (zoals Niet Aangeboren Hersenletsel, whiplash, chronische vermoeidheid, psychische klachten of persoonlijkheidsstoornissen). Daarnaast kunnen scholen terecht bij 'Mind at Work' voor ondersteuning bij voortijdige uitval van leerlingen, verzorgt deze organisatie de naschoolse begeleiding voor leerlingen van praktijkonderwijs en is zij betrokken bij de arbeidstoeleiding van leerlingen van het vmbo en van REC 4 scholen.

Er is een jarenlange en goede samenwerkingstraditie in Almere. Er is niet alleen een goede samenwerking (vastgelegd in een convenant) tussen de gemeente, sociale zaken, UWV, Praktijkonderwijs Almere, MEE en de sociale werkvoorziening, 'Mind at Work' maakt ook onderdeel uit van een netwerk waarin alle instanties participeren die betrokken zijn bij jongeren (OSKAR-overleg). Hierdoor is het mogelijk jongeren goed te volgen en tijdig in te grijpen als dit nodig is.

Kwetsbaar aspect in de constructie is, dat de financiering vanuit de gemeente niet stabiel is. Elk jaar wordt opnieuw bekeken welke dienst van de gemeente verantwoordelijk is voor de naschoolse begeleiding. Op dit moment is dat de afdeling Sociale Zaken, wat impliceert dat de naschoolse begeleiding valt onder de regelingen voor arbeidsreïntegratie. Dit maakt het soms moeilijk om begeleiding op maat te bieden.

Praktijkonderwijs Almere.

Postbus 10315, 1301 AH Almere, telefoon: (036) 533 81 41.

4.7 't Genseler, Hengelo

Op deze school starten leerlingen hun eerste en tweede stageperiode in stagegezinnen. Deze gezinnen worden gescreend op geschiktheid; het is voor de leerlingen immers de eerste werkervaring buiten de school en daarom is het van belang dat de situatie in het gezin veilig voor hen is. Het gaat in deze stage voornamelijk om arbeidsvoorwaardelijke vaardigheden zoals:

- op tijd zijn, aanwezig zijn;
- vragen durven stellen als je iets niet begrijpt;
- communiceren;
- verantwoordelijkheid nemen voor je werk;
- samenwerken.

Als de leerling in de eerste stage heeft laten zien dat hij er klaar voor is om in een bedrijf stage te gaan lopen, dan maakt hij de overstap naar een bedrijfsstage. Of dat mogelijk is wordt bepaald door twee stagebegeleiders die de leerlingen tijdens de gezinsstage en bij de overstap naar de bedrijfsstage begeleiden.

De gezinnen die betrokken zijn bij deze beginstage worden eens in de twee jaar uitgenodigd op school. Onder het genot van een kop koffie met wat lekkers informeren het team van 't Genseler en de stagegezinnen elkaar en wisselen zij ervaringen uit. Met Kerst krijgen deze gezinnen een cadeautje en een kerstkaart.

De school is zich ervan bewust dat zij, net zoals met stagebedrijven, zorgvuldig met de stagegezinnen moet omgaan. Ook hier geldt:

- Kom na wat je de stagegezinnen toezegt.
- Communiceer zorgvuldig en open.
- Sluit de stage altijd goed af, ook als de stage niet goed is verlopen of voortijdig is beëindigd.
- Nodig de stagegezinnen regelmatig – bijvoorbeeld eens in de twee jaar - uit op school.
- Zorg voor een goede match tussen stagiair en stagegezin.

't Genseler heeft in samenwerking met KPC Groep en de kinderopvangbranche een traject 'werken in de kinderopvang' ontwikkeld om (met name voor meisjes) meer stage/arbeidsmogelijkheden te creëren. Het traject wordt afgesloten met een door de branche erkend certificaat. Twaalf leerlingen hebben inmiddels een baan gekregen als assistent huishouding in een kinderdagverblijf. De stagecoördinator spant zich in om landelijke bekendheid te geven aan dit traject, daarbij gebruikmakend van het netwerk van KPC Groep (ondersteuningsbijeenkomsten, gebruikersconferentie), de pers en de branchevereniging.

Als vervolg op dit traject wordt getracht een vergelijkbaar traject te ontwikkelen in de sector zorg en welzijn. Hoewel deze sector moeilijker toegankelijk blijkt, zijn er inmiddels wat openingen om dit te realiseren. Voorlopig omvat het netwerk scholen en instellingen in de regio, maar het is de bedoeling dit uit te breiden tot een landelijk netwerk.

't Genseler praktijkonderwijs.

Jasmijnstraat 15, 7552 AH Hengelo, telefoon: (074) 291 62 57.

4.8 Symbion, Didam

Deze school voor praktijkonderwijs werkt samen met partners in de regio met het doel de arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie van haar leerlingen te optimaliseren. Zij onderhoudt bestaande relaties en is erop gericht nieuwe relaties op te bouwen, waardoor zij nieuwe (potentiële) stage- en arbeidsplaatsen verwerft. Deze netwerkactiviteiten vereisen ondernemerschap van de stagecoördinator.

Daarnaast is het van belang dat netwerkpartners/bedrijven een positief en realistisch beeld hebben van de school en van de mogelijkheden van de leerlingen. Alleen dan kan er een goede match worden gerealiseerd tussen leerling en bedrijf. Daarom besteedt de school aandacht aan de positionering en profilering van het praktijkonderwijs in het algemeen en van Symbion in het bijzonder.

De school heeft de volgende tips:

- Wees actief in de politiek, weet wat hoog op de agenda staat, ken de wethouders en verantwoordelijke ambtenaren en de bestuurders in het bedrijfsleven.
- Communiceer open en zorgvuldig: zeg wat je doet en doe wat je zegt.
- Lever kwaliteit in de begeleiding van stagiaires.

- Weet waarin jouw school zich onderscheidt van andere opleidingen en profileer dat binnen je netwerk.
- Zorg dat je interessant bent/wordt voor de bedrijven in de regio.
- Positioneer de kwaliteiten van de doelgroep.
- Zorg voor een goede match tussen stagiair en stagebedrijf.

Symbion praktijkonderwijs.

Meursweg 1a, 6942 GG Didam, telefoon: (0316) 22 58 41.

4.9 De Rozengarde, Doetinchem

Deze school voor praktijkonderwijs biedt uitgestroomde leerlingen intensieve nazorg. De intensiteit van de begeleiding is afhankelijk van de behoefte van de individuele leerling, maar de school neemt met alle leerlingen en hun werkgevers met regelmaat contact op. De jobcoach van Rozengarde bespreekt nadrukkelijk met de leerling, de ouders en de werkgever dat het van groot belang is dat er bij problemen zo snel mogelijk wordt ingegrepen. Hij vraagt alle partijen niet te schromen om direct contact op te nemen met de school wanneer er vragen of problemen zijn.

De naschoolse begeleiding wordt uitgevoerd door een als jobcoach opgeleide docent. Dit is bij voorkeur de docent die de leerling heeft begeleid tijdens zijn laatste stages, omdat hij de leerling (en meestal ook het bedrijf) goed kent. Deze intensieve nazorg wordt bekostigd met middelen verstrekt door het UWV. De jobcoach/stagedocenten houden de ontwikkelingen en afspraken bij volgens een afgesproken systematiek.

De school heeft de volgende tips:

- Loop regelmatig bij een netwerkpartner binnen.
- Leg niet alleen telefonisch contact met een bedrijf, maar ga er naartoe.
- Gebruik ook je eigen netwerk: vrienden, familie, ouders e.d.
- Betrek in de stages ook de thema's wonen, vrije tijd en actief burgerschap.

De Rozengarde.

Tollenstraat 5, 7002 AC Doetinchem, telefoon: (0314) 32 59 21.

5 TIPS

In de voorgaande hoofdstukken zijn de ervaringen verwerkt van scholen die in het kader van het ESF-project hebben gewerkt aan netwerkvorming met het doel de arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie van leerlingen te verbeteren. Uit hun ervaringen destilleren we een aantal tips voor scholen die werk willen maken van netwerkvorming.

Eén aanspreekpunt

Maak één persoon binnen het netwerk verantwoordelijk voor het afstemmen /organiseren van de contactmomenten, maar laat niet alles van één persoon afhangen.

Streef er ook naar dat elke participerende netwerkpartner een persoon aanwijst die als aanspreekpunt fungeert.

Heldere afspraken over communicatie

Realiseer een korte communicatielijn tussen de contactpersoon van school/instelling/bedrijf en het management. Zorg voor een goede communicatie met collega's. Versterk hun betrokkenheid door regelmatig informatie terug te koppelen op de juiste momenten.

Samenwerking formaliseren

Formuleer de doelstellingen van het netwerk en de verantwoordelijkheden en taken van de deelnemers en leg deze vast in een overeenkomst of convenant. Leg daarin ook afspraken vast over bijvoorbeeld de vergaderfrequentie, aanwezigheid, verslaglegging en de duur van de overeenkomst.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Creëer in het netwerk een sfeer van gezamenlijke verantwoordelijkheid. Formuleer doelstellingen die voor alle deelnemers van belang zijn.

Actief opstellen

Zorg ervoor dat de school profijt heeft van het netwerk. Wees daarom een actieve deelnemer. Neem het voorzitterschap op je of bemoei je intensief met de regie. Leun niet achterover, maar neem initiatieven en activeer andere partijen. Wacht niet af, maar ga uit van je eigen kracht.

Efficiëntie

Voorkom 'netwerken om het netwerken'. Werk met een overzichtelijke agenda, een bekwame voorzitter en spreek af hoelang de vergaderingen duren. Maak concrete werkafspraken en leg deze vast in notulen. Formuleer concreet wie wat zal doen en wanneer. Spreek elkaar daarop aan.

Faciliteren

Zorg ervoor dat de docenten gefaciliteerd aan de netwerken kunnen deelnemen.

Als de school een netwerk gaat opzetten, faciliteer dan iemand om die klus te klaren, zodat er niet teveel tijd overheen gaat.

Interessante agenda

Zorg ervoor dat er voor alle deelnemers een of meer interessante onderwerpen op de agenda staan. Het is belangrijk dat iedereen iets in het netwerk kan 'halen'.

Regelmatig evalueren

Evalueer de samenwerking regelmatig. Bespreek de doelstelling, de werkwijze, de samenstelling en de resultaten van het netwerk en stel zonodig zaken bij.

Kennis van de markt

Zorg ervoor dat de school op de hoogte is van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Wat zijn de vragen vanuit de arbeidsmarkt en wat betekent dat voor het aanbod van de school? De school kan een marktanalyse (laten) uitvoeren om dit in beeld te brengen.

Bestuurlijke contacten

Zorg voor goede bestuurlijke contacten op gemeentelijk niveau en weet wat er in de politiek speelt.

Acquisitie

Pleeg een 'warme' acquisitie. Dat wil zeggen: zoek niet alleen telefonisch contact met instellingen/bedrijven, maar maak een persoonlijke afspraak. Ook ouders kunnen een rol vervullen in de acquisitie.

Profilering en positionering

Zorg dat leerlingen van praktijkonderwijs en vso als doelgroep bekend en gekend zijn bij de instellingen en bedrijven in de regio.

WEBSITES, ADRESSEN EN MATERIALEN

Op de site www.werknemerinopleiding.nl staat de arbeidstoeleiding van leerlingen van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs centraal. Naast informatie over de subsidieregeling ESF, treft u andere waardevolle zaken aan die van belang zijn voor de arbeidstoeleiding van leerlingen. Op deze site vindt u alle netwerkpartners, gegroepeerd in intermediaire organisaties, bedrijfsleven, kenniscentra, beroepsonderwijs en overige organisaties.

Op de website www.praktijkonderwijs.nl vindt de bezoeker – naast informatie en nieuws over het praktijkonderwijs – themakringen over de zeven thema's van het ESF-project. Ook over het thema 'Netwerkvorming' is er een themakring.

De site www.wecraad.nl is de overkoepelende organisatie van het vso cluster 1, 2, 3 en 4. De WEC-Raad behartigt de belangen van het speciaal onderwijs.

Op weg naar werk via netwerk

Handboek over netwerkvorming dat Praktijkschool Hulst heeft ontwikkeld in het kader van het project 'Praktijkonderwijs werkt door'. De school beschrijft haar visie op netwerkontwikkeling, de netwerkpartners en netwerkactiviteiten en het boek bevat voorbeelden van convenanten met verschillende netwerkpartners.

De map is te bestellen bij Praktijkschool Hulst, telefoon: (0114) 31 21 32

Lesmaterialen

PrOmotie, Uitgeverij EduActief, Meppel

Lesmaterialen, speciaal ontwikkeld voor het praktijkonderwijs.

Er zijn lesmaterialen ontwikkeld voor vijf leerlijnen:

- Nederlands
- Rekenen en wiskunde
- Informatiekunde
- Praktijk en loopbaan
- Cultuur en maatschappij

De materialen zijn te bestellen via www.promotie.nu

Op deze website staat ook uitgebreide informatie over de inhoud en de kosten van de lesmaterialen.

Daarnaast is er lesmateriaal ondersteunend voor het AKA opleidingstraject.

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Convenant NPO en ROC's Noord-Brabant

Samenwerkingsovereenkomst Praktijkonderwijs Noordoost Noord-Brabant, UWV en MEE, 08-04-2004

1. INLEIDING

De arbeidsintegratie van jongeren met leermoeilijkheden is gebaat bij een goede regionale samenwerking. Niet alleen samenwerken binnen het onderwijs maar zeker ook samenwerking met andere organisaties in de dienstverlening tussen onderwijs, zorg en arbeidsmarkt.

De Scholen voor Praktijkonderwijs in Noord-Oost Noord-Brabant (NPO) en de Sociaal Pedagogische Diensten (MEE) regio 's-Hertogenbosch en Noord-Oost Noord-Brabant en de UWV formaliseren met deze overeenkomst de samenwerking in het kader van de arbeidsintegratie van jongeren uit het Praktijkonderwijs.

Vanuit de streefdoelen van de Scholen voor Praktijkonderwijs en MEE hebben beide organisaties een belang bij de arbeidsintegratie van jongeren met met een arbeidshandicap. Eind 1992 leidde dit, door het gehele land, tot samenwerkingsovereenkomsten tussen het Voortgezet Speciaal Onderwijs voor Moeilijk Lerenden en de Sociaal Pedagogische Diensten in het kader van het project Arbeidsintegratie SPD'en.

Sindsdien is er veel veranderd in het veld van arbeidsintegratie. Uitvoerders van de sociale zekerheid en arbeidsmarktintermediaren zijn geconfronteerd met een reeks van nieuwe wetten en regels en met structuurwijzigingen. Maar ook aan de kant van het onderwijs en MEE is het nodige veranderd. Het onderwijs is geconfronteerd met een nieuw wettelijk kader voor Praktijkonderwijs. Hierin zijn de scholen samen met de gemeenten nadrukkelijk aangesproken op een rol in de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. MEE heeft sinds 1 januari 1997 een structurele taak in de arbeidsintegratie van mensen met een arbeidshandicap. De scholen voor Praktijkonderwijs hebben een structurele taak in de arbeidsintegratie van hun schoolverlaters sinds de nieuwe wet WVO van kracht is.

Gezien deze veranderingen is actualisering en intensivering van de samenwerking tussen de Scholen voor Praktijkonderwijs, MEE en UWV aan de orde.

2. OVERWEGINGEN

De Scholen voor Praktijkonderwijs hebben als opdracht het bieden van algemeen vormend en arbeidsmarktvoorbereidend onderwijs. Dit betekent dat het onderwijs voor deze jongeren, naast een algemeen vormend theoretische en praktisch kader, vanuit een praktijkgeoriënteerde invalshoek gericht is op instroom in een betaalde baan. Persoonlijkheidsvorming en het aanleren van sociale vaardigheden nemen hierbij een bijzondere plaats in. Gezien de leermogelijkheden van deze jongeren is er in de meeste gevallen spraken van zogenaamd eindonderwijs. Hetgeen betekent dat het programma zodanig is ingericht dat leerlingen goed voorbereid zijn voor leven en werken na de school. Het betekent niet dat leerlingen daarna geen kansen hebben om bij het ROC in te stromen op niveau 1.

Op grond van ervaring met de leerlingen beschikken scholen over veel kennis en informatie met betrekking tot de mogelijkheden van de jongeren. Gelet op het einddoel instroom op de arbeidsmarkt is arbeidsintegratie en zelfredzaamheid een doorlopend thema vanaf de toetreding tot de school.

Vervolg bijlage 1

Samenwerkingsovereenkomst Praktijkonderwijs Noordoost Noord-Brabant, UWV en MEE, 08-04-2004

Een nieuw wettelijk kader heeft de scholen en gemeenten een opdracht meegegeven aansluiting tussen school en werk vorm te geven. Behalve bemiddelingen plaatsing in een betaalde baan is nazorg hierbij een bijzonder aandachtspunt. Gezien de taak van het onderwijs om nazorg te bieden zoals bedoeld in de memorie van toelichting, worden er afspraken gemaakt over die nazorg. Samenwerking met andere organisaties ligt hierin voor de hand.

Op grond van de huidige regelgeving waarin duidelijk is dat de nazorg via een AMvB geregeld zal worden, krijgen scholen voor Praktijkonderwijs faciliteiten om een jaar nazorg te geven aan hun schoolverlaters. Wetende dat jongeren ook na dat jaar nog een beroep moeten en kunnen doen op die nazorg worden er afspraken gemaakt tussen het Netwerk Praktijkonderwijs, MEE en UWV.

Scholen voor Praktijkonderwijs kennen met betrekking tot arbeid een aantal specifieke doelen:

- arbeidstoeleiding en arbeidsintegratie voor leerlingen is een van de peilers van het Praktijkonderwijs;
- in het Praktijkonderwijs wordt met loopbaanbegeleiding en assessment een optimale begeleiding geboden;
- het Praktijkonderwijs onderhoudt een netwerk van alle betrokken instanties die een taakstelling hebben bij het plaatsen van jongeren op de arbeidsmarkt;
- de scholen bouwen specifieke deskundigheid op die relevant is voor het plaatsen van jongeren op de arbeidsmarkt;
- het Praktijkonderwijs is zeer gespecialiseerd in het verzorgen van allerlei stages voor de jongeren;

De scholen voor Praktijkonderwijs geven hieraan vorm vanuit de taken:

- onderwijs geven afgestemd op zelfredzaamheid en arbeidstoeleiding;
- stagebegeleiding en netwerkontwikkeling;
- voorlichting, informatie en advies.

UWV verstrekt tijdelijk inkomen in het kader van wettelijke regelingen zoals Wajong en WAO, maar koppelt dat altijd aan het onderzoeken van mogelijkheden om terug te keren naar of toegang te verkrijgen tot de arbeidsmarkt.

De volgende doelen worden nagestreefd:

- als een persoon recht heeft op een Wajong uitkering wil dat niet zeggen dat hij of zij helemaal niet kan werken. UWV wil bevorderen dat een cliënt - voor zover mogelijk - deel gaat nemen aan het arbeidsproces;
- bij de begeleiding is het devies dat **werk boven inkomen** gaat;
- UWV biedt een op de persoon afgestemd begeleidingstraject naar werk aan de cliënten aan die de status arbeidsgehandicapte hebben en de mogelijkheid hebben om gericht naar mogelijkheden op de arbeidsmarkt te zoeken;
- als voor het verrichten van arbeid specifieke voorzieningen noodzakelijk zijn kan via de Wet REA onderzocht worden of vergoeding daarvan via de Wet REA mogelijk is;
- voor een toekomstige werkgever gelden uitgaande van de status arbeidsgehandicapt die een persoon heeft, gunstige financiële regelingen die drempelverlagend en risicobeperkend werken;
- als de medische problemen zo ernstig zijn dat een cliënt niet kan werken dan wordt met bijv. MEE afgestemd welke alternatieve mogelijkheden er zijn.

Vervolg bijlage 1

Samenwerkingsovereenkomst Praktijkonderwijs Noordoost Noord-Brabant, UWV en MEE, 08-04-2004

UWV geeft hieraan vorm vanuit de taken:

- reïntegratie als doel altijd betrekken bij de door UWV te verrichten wettelijke beoordelingen;
- drempelverlagende instrumenten inzetten zoals bijv de reïntegratietelefoon;
- deelnemen aan netwerken met andere (belangen)organisaties;
- voorlichting, informatie en advies geven over de reïntegratiebevorderende mogelijkheden en maatregelen.

MEE biedt in het kader van de algemene kerntaken informatie, advies, ondersteuning en begeleiding aan mensen met een verstandelijke handicap en hun ouders/verzorgers.

Met betrekking tot arbeid kent MEE een aantal specifieke doelen:

- toename van mogelijkheden waarin verstandelijk gehandicapten een zo normaal mogelijk leven kunnen leiden, zoals o.a. het hebben van een inkomen, waarvan de hoogte overeenkomt met wat gangbaar is voor de geleverde prestatie;
- verbetering van de arbeidsmarktpositie van mensen met een verstandelijke handicap;
- toename van de inschakeling van reguliere voorzieningen en middelen zoals deze voor alle burgers beschikbaar zijn;
- vermindering van het gebruik van zorg- en inkomensvoorzieningen, door personen die in staat zijn betaalde arbeid te verrichten.

MEE geeft hieraan vorm vanuit de taken:

- individuele trajectbegeleiding;
- netwerkontwikkeling;
- voorlichting, informatie en advies.

Doordat arbeidsintegratie MEE een structureel onderdeel uitmaakt van de dienstverlening van deze organisatie, kan MEE personen gedurende een langere periode begeleiding bieden in relatie tot het vinden en behouden van arbeid. Vanuit de kerntaken van MEE en de specifieke taken op het terrein van arbeid beschikt MEE over kennis en ervaring met verstandelijk gehandicapten. Op basis van een onafhankelijk positie hebben zij een coördinerende en stimulerende rol in de samenwerking.

3. INTENTIE

1. Organisaties spreken de wens uit om de samenwerking in het proces van arbeidsintegratie voor jongeren uit het Praktijkonderwijs voort te zetten.
2. Organisaties onderschrijven het doel om zoveel mogelijk jongeren van het Praktijkonderwijs toe te leiden naar, en te helpen plaatsen op, de betaalde arbeidsmarkt, regulier indien haalbaar, beschut/aangepast of gesubsidieerd indien noodzakelijk.
3. Organisaties spreken uit dat zij zich zullen inzetten vanuit hun specifieke verantwoordelijkheden en deskundigheden en zich optimaal inspannen middelen en mogelijkheden voor het gezamenlijke doel aan te wenden.
4. De Scholen voor Praktijkonderwijs erkennen de deskundigheid en taken (trajectbegeleiding, netwerkontwikkeling en voorlichting op het terrein van arbeidsintegratie) van MEE en UWV in arbeidsintegratie.
5. MEE en UWV erkennen de deskundigheid en taken van de Scholen voor Praktijkonderwijs in arbeidsvoorbereiding en arbeidsinpassing (het verzorgen van onderwijs afgestemd op zelfredzaamheid en arbeidstoeleiding allerlei soorten stages, loopbaanbegeleiding/assessment, netwerkontwikkeling en voorlichting, informatie en advies).

Vervolg bijlage 1

Samenwerkingsovereenkomst Praktijkonderwijs Noordoost Noord-Brabant, UWV en MEE, 08-04-2004

AFSPRAKEN

1. Organisaties spreken af dat ze in het laatste jaar dat de jongeren op school zitten alle leerlingen, die de school gaan verlaten, bespreken, met het oog op een vloeiende overdracht ten behoeve van nazorg ofwel voortzetting van arbeidsinpassings-activiteiten.
2. Jaarlijks worden in maart/april en mei/juni schoolverlatersbesprekingen gehouden. De scholen bereiden deze besprekingen voor en zorgen voor de coördinatie. De consulenten arbeid van MEE en de arbeidskundigen van het UWV worden bij deze besprekingen uitgenodigd. Als onderdeel van de Samenwerkingsovereenkomst wordt er een jaarprogramma gemaakt.
3. In het kader van nazorg wordt er jaarlijks in oktober/november een duale bespreking gehouden over de schoolverlaters van het afgelopen schooljaar en de jaren daarvoor. De scholen bereiden het gedeelte van de besprekingen voor en zorgen voor de coördinatie als het de schoolverlaters van het afgelopen schooljaar betreft, de consulenten arbeid van MEE zorgt voor de voorbereiding en coördinatie van de bespreking als het schoolverlaters betreft die al eerder uitgestroomt zijn. De consulenten arbeid nodigen de scholen en het UWV bij deze bespreking uit. Er zal gewerkt worden in een vergadering met wisselende voorzitters.
4. De scholen dragen zorg voor een adequate informatie over de leerlingen ten behoeve van de overdracht. Uitgangspunt daarbij is een verslag waarin bijzondere aandachtspunten/leerpunten ten behoeve van de desbetreffende leerling zijn opgenomen. Op basis van dit verslag dienen consulenten arbeid en arbeidskundigen UWV nazorg of een vervolgtraject in te kunnen zetten.
5. Deze overeenkomst geldt tot 2006 of totdat de wettelijke kaders zodanig veranderd zijn dat er strijdig met de wet gehandeld wordt, er zal een jaar na ingang geëvalueerd worden door alle partijen. Hierbij zijn met name procedure, samenwerking en de wettelijke kaders onderwerp van aandacht.

Vervolg bijlage 1

Samenwerkingsovereenkomst Praktijkonderwijs Noordoost Noord-Brabant, UWV en MEE, 08-04-2004

Datum 08 – 04 -2004

NPO

MEE
's-Hertogenbosch

.....
Voorzitter

.....
Cluster Manager

NPO

MEE-NOB
Noord-Oost Noord-Brabant

.....
Secretaris

.....
Manager

UWV Regio 10

Manager Claim

17 oktober 2004**WERKAFSPRAKEN**

Deze werkafspraken maken onderdeel uit van de samenwerkingsovereenkomst NPO Noordoost Noord-Brabant en MEE Den Bosch en Uden en UWV van 01-01-2004. De samenwerkingsovereenkomst wordt verlengd tot 01-06-2006. In de samenwerking participeren de arbeidskundigen van het UWV en maken als zodanig onderdeel uit van het netwerk. Er kan een een locatie gebonden aanvulling opgemaakt worden. Voor de ene school is dat bijvoorbeeld het instellen van een spreekuur (Boxtel) en een ander voorbeeld is het organiseren van een excursie van leerlingen bij de MEE (Veghel) enz. Uitgangspunt bij de nadere uit te werken afspraken is dat de consultants arbeid en de arbeidskundigen zoveel als mogelijk direct betrokken worden bij risico leerlingen zodat in een vroeg stadium, gelijk oplopende met de school, acties ondernomen kunnen worden om uiteindelijk de leerling aan het werk te krijgen. Daarnaast is onderstaande planning een basis voor een goede praktische samenwerking.

Voorlaatste schooljaar

	Tijdperiode	Inhoud	Participanten
3.1	In de tweede helft van het schooljaar	Ouderavond met leerlingen en ouders. Uitleg over het hele traject richting arbeid/scholing en de rol van de participanten.	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV (Er wordt een folder ontwikkeld)
3.2	April	Dossieroverdracht	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV
3.3	Mei – Juni	Beslissingen t.a.v. goedkeuring en toekenning van Rea-gelden.	Verzekeringsarts UWV Arbeidsdeskundige UWV
3.4	Mei - Juni	Offertes aanvragen en organiseren van externe scholing.	Algemeen coördinator samen met coördinatoren Praktijkonderwijs
3.5	September	Beslissing UWV t.a.v. Rea-gelden wordt schriftelijk medegedeeld aan school en algemeen coördinator, en MEE. De school is verantwoordelijk voor overdracht van de schriftelijke beslissing van het UWV aan de deelnemers.	Stagedocent/directie Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV

Vervolg bijlage 1

Laatste schooljaar

	Tijdperiode	Inhoud	Participanten
4.1	Eerste fase 4 ^e schooljaar December	Leerling bespreking. 1 ^e verkenning van resultaten stage en scholing en toekomstvisie Bespreking twee nazorg-rapportages schoolverlaters.	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV
4.2	Tweede fase 4 ^e schooljaar	Vervolg leerling bespreking.	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE
4.3	Laatste fase schooljaar	Gegevensoverdracht uitstroom leerlingen	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV *
4.4	Gehele jaar	Contacten onderhouden met (stage)bedrijven	Stagedocent Praktijkonderwijs
4.5	Mei / Juni	Bedrijfsbezoeken aan bedrijven die gaan werken met leerlingen die ondersteunende gelden/voorzieningen vanuit UWV krijgen.	Arbeidsdeskundige UWV
4.6	Mei	Kennismaking met leerlingen in de klas. Werkwijze: in overleg met de arbeidsconsulent (MEE) en de stagedocent of leraar wordt een activiteit gepland met als doel de inhoud van het werk arbeidsconsulent te profileren.	Consulent arbeid MEE en Stagedocent of Leraar Praktijkonderwijs
4.7	Juni	Ouderavond Schoolverlaters	Stagedocent Praktijkonderwijs Consulent arbeid MEE Arbeidsdeskundige UWV *
4.8	Juni	Slotmanifestatie "Maak er werk van" Diploma - uitreiking.	Allen *
4.9	September	Start nazorgtraject	Consulent arbeid MEE Nazorg coördinator Praktijkonderwijs**

* Soms zijn bij activiteiten ook nog andere organisaties betrokken en dus aanwezig.

** Gaat van start zodra de gelden hiervoor beschikbaar zijn.

Kenmerk:NPO-SamenwerkingMEE-NPO-UWV

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Stichting Regionaal Instituut voor Educatie en Beroepsonderwijs, te 's-Hertogenbosch, vertegenwoordigd door een lid van het College van Bestuur, verder te noemen Koning Willem I College

en

het Netwerk Praktijk Onderwijs Noord-Oost Noord-Brabant, vertegenwoordigd door de algemeen coördinator verder te noemen het NPO,

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Doel en wijze van samenwerking.

1. Het doel van de samenwerking is het gezamenlijk vormgeven van de verantwoordelijkheid die partijen hebben voor de arbeidsintegratie van hun leerlingen ook nadat ze een baan hebben gekregen en de school voor praktijkonderwijs hebben verlaten.
Het gaat hierbij vooral om:
 - a. Het verwerven van externe middelen, zoals ESF-subsidie, bijdragen van gemeentes en branches;
 - b. Het inzetten van gelden bedoeld voor doelgroepen, bijvoorbeeld de opslaggeldten voor risicoleerlingen;
 - c. Het creëren van een belangrijke meerwaarde voor de leerlingen door inspelen op nieuwe wettelijke kaders;
 - d. Een duurzame relatie te creëren omwille van de duidelijkheid en continuïteit;
 - e. Cursussen aan te bieden die een certificaat en/of een deelkwalificatie opleveren met een maatschappelijke relevantie;

2. De samenwerking gaat uit van een optimale inzet van kennis en ervaring van het Koning Willem I College en het NPO.
Om invulling te kunnen geven aan deze samenwerking worden de volgende afspraken geformuleerd:
 - a. Er zal programmatische afstemming plaatsvinden met betrekking

Vervolg bijlage 1

- tot het cursusaanbod, gebaseerd op doorlopende leerlijnen en dezelfde pedagogische uitgangspunten. Cursussen worden aangeboden die een certificaat en/of een deelkwalificatie opleveren met een maatschappelijke relevantie.
- b. Het Koning Willem I College zal de voorlichting richting doelgroepen verzorgen;
 - c. De aanmeldingsprocedure wordt duidelijk gestructureerd;
 - d. De intake geschiedt door het Koning Willem I College aan de hand van de, door het praktijkonderwijs geleverde, relevante informatie over de leerlingen.
 - e. Er zal worden gewerkt op basis van een jaarwerkkalender;
 - f. Er wordt een contactpersoon aangewezen van het Koning Willem I College en een van het NPO.
3. Jaarlijks wordt de samenwerking geëvalueerd hierbij wordt ook aandacht gegeven aan de resultaten die met de leerlingen worden geboekt.
4. Jaarlijks vindt er een plenaire bijeenkomst plaats waarin ook vertegenwoordigd een lid van het College van Bestuur van het Koning Willem I College.
5. De geldigheidsduur van de overeenkomst is drie jaar, met een intentie steeds te verlengen met een zelfde periode.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te 's-Hertogenbosch op 26 januari 1999

Namens Koning Willem I College,

lid College van Bestuur

Namens het Netwerk Praktijk Onderwijs,

Algemeen coördinator NPO

YM/KM/130199/003-0699

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Stichting Regionaal Opleidingen Centrum De Leijgraaf Veghel, vertegenwoordigd door een lid van het College van Bestuur, verder te noemen ROC de Leijgraaf

en

het Netwerk Praktijk Onderwijs Noord-Oost Noord-Brabant, vertegenwoordigd door de algemeen coördinator verder te noemen het NPO,

verklaren te zijn overeengekomen als volgt:

Doel en wijze van samenwerking.

1. Het doel van de samenwerking is het gezamenlijk vormgeven van de verantwoordelijkheid die partijen hebben voor de arbeidsintegratie van hun leerlingen ook nadat ze een baan hebben gekregen en de school voor praktijkonderwijs hebben verlaten. Het gaat hierbij vooral om:
 - a. Het verwerven van externe middelen, zoals ESF-subsidie, bijdragen van gemeentes en branches;
 - b. Het inzetten van gelden bedoeld voor doelgroepen, bijvoorbeeld de opslagelden voor risicoleerlingen;
 - c. Het creëren van een belangrijke meerwaarde voor de leerlingen door inspelen op nieuwe wettelijke kaders;
 - d. Een duurzame relatie te creëren omwille van de duidelijkheid en continuïteit;
 - e.1. Cursussen aan te bieden die een certificaat en/of een deelkwalificatie opleveren met een maatschappelijke relevantie;
 - e.2. Het bevorderen van de doorstroom van leerlingen van praktijkonderwijs naar BBL-opleidingen van het ROC op basis van een portfolio.
2. De samenwerking gaat uit van een optimale inzet van kennis en ervaring van het ROC de Leijgraaf en het NPO.

Vervolg bijlage 1

Om invulling te kunnen geven aan deze samenwerking worden de volgende afspraken geformuleerd:

- a. Er zal programmatische afstemming plaatsvinden met betrekking tot het cursusaanbod, gebaseerd op doorlopende leerlijnen en dezelfde pedagogische uitgangspunten. Cursussen worden aangeboden die een certificaat en/of een deelkwalificatie opleveren met een maatschappelijke relevantie.
 - b. Het ROC de Leijgraaf zal de voorlichting richting doelgroepen verzorgen;
 - c. De aanmeldingsprocedure wordt duidelijk gestructureerd;
 - d. De intake geschiedt door het ROC de Leijgraaf aan de hand van de, door het praktijkonderwijs geleverde, relevante informatie over de leerlingen, op basis van portfolio;
 - e. Er zal worden gewerkt op basis van een jaarwerkkalender;
 - f. Er wordt een contactpersoon aangewezen van het ROC de Leijgraaf en een van het NPO.
3. Jaarlijks wordt de samenwerking geëvalueerd hierbij wordt ook aandacht gegeven aan de resultaten die met de leerlingen worden geboekt.
 4. Jaarlijks vindt er een plenaire bijeenkomst plaats waarin ook vertegenwoordigd een lid van het College van Bestuur van het ROC de Leijgraaf.
 5. De geldigheidsduur van de overeenkomst is drie jaar, met een intentie steeds te verlengen met een zelfde periode.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Veghel
op 30 juni 2004

Namens ROC de Leijgraaf,

lid College van Bestuur

Namens het Netwerk Praktijk Onderwijs,

Algemeen coördinator NPO

COMPLEMENTAIR WERKEN

Wat is: complementair werken?

Complementair werken betekent, dat organisaties op het gebied van onderwijs, sociale voorzieningen en welzijn elkaar aanvullen om de schoolverlater uit het Praktijkonderwijs en van scholen voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) adequaat toe te rusten. De schoolverlater krijgt ondersteuning van alle samenwerkende instellingen bij wonen, scholing, werken en het vinden van een zinvolle vrijetijdsbesteding.

Door jarenlange ervaring op het gebied van onderwijs en arbeidstoeleiding is er een goed beeld ontstaan van de voorzieningen die nodig zijn om de mogelijkheden van deze jongeren goed te benutten.

Succesvol complementair werken is alleen mogelijk als scholen en instellingen bereid en in staat zijn om gemeenschappelijke doelstellingen te formuleren, waarbinnen het belang van de doelgroep centraal staat. Het belangrijkste kenmerk van complementair werken is: de sluitende aanpak.

De doelgroep

De doelgroep van complementair werken wordt voor een groot deel gevormd door de leerlingen, die aangewezen zijn op Praktijkonderwijs. Deze onderwijsvorm is bedoeld voor leerlingen die ondanks extra begeleiding geen diploma in het voortgezet onderwijs kunnen behalen. Daarnaast ontstaat er een steeds groter wordende groep leerlingen, die afkomstig is uit verschillende vormen van Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO). Door de onderwijsgevers en begeleiders van deze leerlingen wordt de gedachte van complementair werken in sterk toenemende mate onderschreven, omdat specifieke vormen van praktijkgericht onderwijs ook voor deze groep soelaas bieden.

Van oorsprong is het speciaal onderwijs sterk gesegmenteerd, doordat de begeleiding van leerlingen met diverse handicaps een specialistische aangelegenheid is. Zodra evenwel voortgezet onderwijs van toepassing is, vertonen de perspectieven van de verschillende leerlingen meer overeenkomst. Voor veel leerlingen geldt dat min of meer aangepaste vormen van arbeidstoeleiding aan de orde zijn. De mogelijkheden van de leerlingen zijn daarbij uitgangspunt. Via assessment en gerichte begeleiding worden goede resultaten geboekt.

Complementair werken in de provincie Groningen

In onze regio heeft men de ambitie waargemaakt, dat de opleidingsmogelijkheden voor deze jonge mensen worden verruimd. Daardoor is voor een steeds groter wordend deel van hen het Praktijkonderwijs geen eindonderwijs meer. Geïnspireerd door de mogelijkheden van de doelgroep en gemotiveerd door het succes van de aanpak zijn steeds weer nieuwe initiatieven ontstaan. Die hebben ertoe geleid dat een uitstroombetaald werk is behaald.

Het beroep dat door de schoolverlaters moet worden gedaan op een Wajong-uitkering als ze 18 jaar worden is hierdoor beduidend kleiner.

Een voorbeeld van complementair werken in de provincie Groningen is het project Symbiose & Opslag, dat in samenwerking met het ROC tot stand is gekomen. Door dit project, dat vanaf de beginjaren negentig loopt, is gebleken dat gespecialiseerd, op de doelgroep afgestemd, onderwijs ertoe leidt dat de mogelijkheden van de leerlingen op de arbeidsmarkt toenemen. In een behoorlijk aantal gevallen kan zelfs een startkwalificatie niveau 1 worden

Vervolg bijlage 2

bereikt, waarmee de aansluiting op regulier onderwijs is gerealiseerd. Het ideaalbeeld van 'een levenlang leren' komt hierdoor weer een stap dichterbij. Momenteel wordt gewerkt aan de realisering van Arbeidstrainings- en expertise centra. Doel van dit initiatief is om door middel van arbeidstraining gericht te werken aan aspecten van werkhouding en arbeid. Het arbeidstrainingscentrum maakt het mogelijk om groepsgewijs en individueel trajecten op maat te leveren. Assessment en toerusting zijn hierbij kernbegrippen.

Welke instellingen zijn erbij betrokken?

De bakermat van complementair werken in de provincie Groningen is het netwerkoverleg, dat ruim 15 jaar geleden is opgestart. Scholen zaten toen al met ondersteunende organisaties om de tafel om de uitstroom van de leerlingen zo goed mogelijk te laten verlopen.

De scholen voor Praktijkonderwijs en de VSO-scholen werken momenteel complementair samen met andere reguliere onderwijsinstellingen, zoals ROC's en VMBO-scholen. Daarnaast vormen ze samen met tal van instellingen een netwerk, dat zich sterk maakt voor de belangen van de leerlingen. In de Groningse situatie zijn dat: UWV Groningen, SPD Groningen, RBO Groningen, Kliq, Start Kans, Argonaut, Jongerenloket, WIW-organisaties en SW-bedrijven.

Complementair werken: van ambitie naar realiteit

1. Door complementair werken wordt voorkomen dat een leerling 'schoolverlater zonder perspectief' wordt. Immers: adequaat complementair werken zorgt voor toerusting en gerichte afstemming op de toekomstige arbeidssituatie.
2. In het kader van de, ook door de overheid nagestreefde, verticale beroepskolom, is het credo: 'een leven lang leren voor iedereen', dus ook voor onze doelgroep.
3. Veel van onze leerlingen verlaten nu nog zonder startkwalificatie de school. Het wordt tijd dat ook deze doelgroep in de gelegenheid wordt gesteld om een erkende startkwalificatie te behalen. Een gecertificeerde startkwalificatie 'arbeid' zou recht doen aan het streven om perspectiefrijke vormen van arbeidstoeleiding te legaliseren. Op dit moment zijn slechts reguliere kwalificaties van toepassing. Alles wat daaronder zit wordt beschouwd als 'ongeschoold' en dat is onterecht. Niets is ongelijker dan het gelijk behandelen van ongelijken.
4. De formule die tot succes leidt: kijk naar de mogelijkheden en houd rekening met beperkingen. Dit zou ook het uitgangspunt moeten zijn bij het toepassen van regelgeving, die zo vaak vaak weerbarstig en star is.
5. Complementair werken heeft een hoog preventiegehalte. Extra zorg en aandacht in de fase van arbeidstoeleiding voorkomt dat later allerlei maatregelen genomen moeten worden om deze doelgroep binnen de boot te houden of te reïntegreren.
6. In de Groningse situatie wordt complementair gedacht. Men doet er alles aan om deze gedachtengang te verbreiden en zodoende meer aandacht te krijgen voor deze succesvolle werkwijze, bij iedereen die met deze doelgroep te maken heeft.

Groningen, 30 september 2002

Bijlage 3 - Overeenkomst arbeidstoeleidingsactiviteiten (Enschede)

OVEREENKOMST ARBEIDSTOELEIDINGSACTIVITEITEN

Ondergetekenden,

1. AOC Oost, locatie Enschede, vertegenwoordigd door
voorzitter College van Bestuur;
2. Het Arbeidstrainingscentrum te Enschede, vertegenwoordigd door
voorzitter bestuur stichting;
3. Het Bonhoeffercollege te Enschede, vertegenwoordigd door
lid College van Bestuur Stichting Carmelcollege;
4. Stichting Coupe International te Enschede, vertegenwoordigd door
voorzitter bestuur stichting;
5. Vso-zmlk De Huifkar te Enschede, vertegenwoordigd door
voorzitter Consent, bestuurscommissie openbaar basis onderwijs, vso-zmlk De Huifkar
en vso-zmok 't Schip;
6. Jarabee, jeugdzorg in Twente, te Hengelo, vertegenwoordigd door
voorzitter College van Bestuur;
7. Praktijkschool Titus Brandsma te Enschede, vertegenwoordigd door
lid College van Bestuur Stichting Carmelcollege;
8. Praktijkschool De Wissel te Enschede, vertegenwoordigd door
lid van de Bestuurscommissie voor Het Stedelijk Lyceum,
De Klipper en De Wissel;
9. ROC Oost Nederland te Hengelo, vertegenwoordigd door
voorzitter College van Bestuur;
10. ROC Twente Plus te Almelo, vertegenwoordigd door
voorzitter College van Bestuur;
11. Vso-zmok 't Schip te Enschede, vertegenwoordigd door
voorzitter Consent, bestuurscommissie openbaar basis onderwijs, vso-zmlk De Huifkar
en vso-zmok 't Schip;
12. Het Stedelijk Lyceum te Enschede, vertegenwoordigd door
lid van de Bestuurscommissie voor Het Stedelijk Lyceum, De Klipper en De Wissel;

Hierna te noemen: "partijen".

Verklaren te zijn overeengekomen:

Vervolg bijlage 3

Overwegende:

- dat diverse instellingen in Enschede activiteiten uitvoeren, die mede tot doel hebben het toeleiden van jongeren tot de arbeidsmarkt, zulks mede met behulp van subsidies;
- dat er onvoldoende afstemming bestaat in de toeleiding en in de trainingsfase tussen de verschillende instellingen, waardoor het niet mogelijk was voor iedere individuele jongere de meest doelgerichte en efficiënte route naar de arbeidsmarkt uit te zetten;
- dat partijen hebben aangegeven hun aanvullende arbeidstoeleidingsactiviteiten te willen onderbrengen in een nieuwe stichting en kiezen voor een integrale aanpak van de activiteiten;
- dat een voorwaarde hiervoor is de vorming van "één-loket", dat vraaggericht werkt en kan inspelen op de behoeften, de mogelijkheden en de intenties van de jongeren;
- dat uniform optreden naar het bedrijfsleven en het terugdringen van administratieve lasten voor het bedrijfsleven nodig is om een optimaal resultaat te bereiken;
- dat de inzet van deskundig personeel een voorwaarde is om de arbeidstoeleidingsactiviteiten succesvol uit te voeren;
- dat door participatie van de scholen in het middelbaar beroepsonderwijs, het voortgezet onderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs arbeidstraining als instrument voor scholen kan dienen en ingepast kan worden in de leerlijn;
- dat door participatie van de jeugdzorg hun specifieke deskundigheid en diensten op het gebied van hulp- en dienstverlening m.n. voor moeilijk bereikbare jongeren alsmede voor de jongeren die aan hun zorg zijn toevertrouwd, in de arbeidstoeleiding wordt gegarandeerd en ingepast kan worden in de ontwikkeling van zorgprogramma's in de jeugdzorg;
- dat partijen in de periode januari 2001- oktober 2001 intensief overleg hebben gevoerd over de wensen en mogelijkheden om op het gebied van arbeidstraining samen te werken;
- dat het College van B&W van de gemeente Enschede de samenwerking steunt en daaraan ook daadwerkelijk en financieel wil bijdragen.

Partijen verklaren te zijn overeengekomen:

Artikel 1

1. Partijen kiezen voor een integrale aanpak van hun aanvullende arbeidstoeleidende activiteiten per 1 januari 2002. Hiertoe wordt per genoemde datum een nieuwe stichting, het arbeidstoeleidingscentrum, opgericht.
2. Het arbeidstoeleidingscentrum heeft als doel de coördinatie en sturing te verzorgen van de arbeidstoeleidende activiteiten, waaronder scholing, training en begeleiding aan jongeren, ter vergroting van hun kans op, dan wel realisatie van een werkplek op de arbeidsmarkt.
3. Hiertoe worden leer-, werk- en ervaringsplaatsen aangeboden in een bedrijfsmatige setting en wordt een centraal loket beheerd, dat in-, door- en uitstroom van de jongeren integraal coördineert en begeleidt.

Artikel 2

De eenheid in arbeidstoeleiding komt tot uiting in de intake- en doorverwijzingsprocedures, de stagebegeleiding en de bemiddeling naar werk. In de training en scholing, die wordt ingebracht door de partijen blijft de eigenheid van de verschillende organisaties gehandhaafd.

Artikel 3

Tot de doelgroep van het Arbeidstoeleidingencentrum wordt gerekend:

- Leerlingen die gedurende een korte periode arbeidstraining ontvangen binnen de kaders die zijn uitgezet door de betreffende opleiding
- Jongeren die binnen de reguliere systemen geen of onvoldoende aansluiting vinden en middels een lange training worden toegeleid naar arbeid;
- Jongeren die binnen reguliere systemen geen of onvoldoende aansluiting vinden en weer worden teruggeleid naar scholing.

Artikel 4

Partijen dragen hun aanvullende arbeidstoeleidende activiteiten binnen de gemeente Enschede en alle daarmee samenhangende kosten en opbrengsten over aan het Arbeidstoeleidingscentrum. In bilaterale overeenkomsten wordt dit nader gespecificeerd.

Artikel 5

Partijen zullen niet individueel een subsidieaanvraag bij de gemeente Enschede of andere subsidieverstrekkers indienen voor activiteiten die worden verricht in het Arbeidstoeleidingscentrum.

Artikel 6

Medewerkers bij de Stichting Arbeidstoeleidingscentrum komen in dienst bij deze stichting, dan wel worden gedetacheerd vanuit de partijen, dan wel worden anderszins onder aansturing van het Arbeidstoeleidingscentrum gebracht. Het Arbeidstoeleidingscentrum vergoedt de werkgeverslasten.

Artikel 7

Partijen kunnen leerlingen gedurende een korte periode gebruik laten maken van de voorzieningen van het Arbeidstoeleidingscentrum binnen de kaders die zijn uitgezet door de betreffende opleiding. Hiertoe zullen nadere afspraken worden gemaakt.

Artikel 8

Partijen die voorbereidende activiteiten moeten verrichten binnen hun organisatie alvorens leerlingen gebruik kunnen maken van de mogelijkheden van het Arbeidstoeleidingscentrum, blijven deze activiteiten ook na de start van de werkzaamheden van het Arbeidstoeleidingscentrum verrichten. Indien van toepassing wordt de financiering hiervan in overleg met het Arbeidstoeleidingscentrum nader geregeld.

Artikel 9

1. Elke partij is gerechtigd tot het voordragen van een lid van het algemeen bestuur van het Arbeidstoeleidingscentrum.
2. Het bestuur kiest uit haar midden een dagelijks bestuur. Het bestuur benoemt de directeur van het Arbeidstoeleidingscentrum.

Artikel 10

Partijen stimuleren participatie van andere instellingen in het Arbeidstoeleidingscentrum. Uitbreiding met nieuwe arbeidstoeleidingsactiviteiten, al dan niet ingebracht door derden, die passen in een integrale en sluitende aanpak in de begeleiding van jongeren, is mogelijk.

Vervolg bijlage 3

Artikel 11

1. Partijen geven het Arbeidstoeleidingscentrum tenminste een periode van 5 jaren de gelegenheid haar doelstelling te realiseren.
2. Bij voortijdige beëindiging van de arbeidstoeleidingsactiviteiten, dan wel bij ontbinding van de stichting, gaan de ingebrachte activiteiten, huisvesting en apparatuur terug naar de partij, die deze heeft overgedragen aan het Arbeidstoeleidingscentrum.

Artikel 12

Deze overeenkomst treedt in werking op 1 januari 2002 onder de voorwaarde dat de gemeente Enschede voldoende subsidie toezegt.

Aldus in 12-voud opgemaakt en getekend te Enschede door:

Enschede, 16 november 2001

Bijlage 4 - Overzicht scholen thema 2 Netwerkvorming in relatie tot arbeidsintegratie

2000

Carmel College Salland, afdeling Praktijkonderwijs, Raalte
Praktijkschool De Wissel, Goes
Rechterenschool, Meppel
SVO 't Heetveld, Almelo

2001

Carmel College Salland, afdeling Praktijkonderwijs, Raalte
De Sprong, Terneuzen
't Genseler, Hengelo
Praktijkschool De Wissel, Goes
Praktijkschool Hulst, Hulst
Rechterenschool, Meppel
Roelof van Echten College, Hoogeveen
SVO 't Heetveld, Almelo

2002

Carmel College Salland, afdeling Praktijkonderwijs, Raalte
De Bolster PrO, Groningen
De Hoeksteen, Hardenberg
De Regenboog, Bostel
De Sprong, Terneuzen
De St. Jansschool, Schijndel
De Wissel, Enschede
De Zuiderpoort, Sneek
Fioretti College, afdeling Praktijkonderwijs, Veghel
Gomarus College, afdeling Praktijkonderwijs, Groningen
Noorderpoortcollege, Groningen
Praktijkschool Bladel, Bladel
Praktijkschool De Loods, Zutphen
Praktijkschool De Wissel, Goes
Praktijkschool Hulst, Hulst
Praktijkschool Westfriesland, Hoorn
Rechterenschool, Meppel
Roelof van Echten College, Hoogeveen
RSG De Borgen, Leek
Star Numanschool, Groningen
Titus Brandsma, school voor praktijkonderwijs, Enschede

2003

De Baanbreker, IJsselstein
De Bolster PrO, Groningen
De Compagnie SVO, Heerenveen
De Rotonde PrO, Emmeloord
De Wissel, Enschede
Dr. Aletta Jacobs College, Hoogezand
't Genseler, Hengelo
Gomarus College, afdeling Praktijkonderwijs, Groningen
Noorderpoortcollege, Groningen
Piter Jelles de Brege, afdeling Praktijkonderwijs, Leeuwarden
Praktijkschool De Rijn, Katwijk
Praktijkschool De Venen, Drachten
Praktijkschool De Wissel, Goes
Praktijkschool Rotterdam, Rotterdam
Rechterenschool, Meppel
Roelof van Echten College, Hoogeveen
RSG De Borgen, Leek
RSG Steenwijk, Steenwijk
Star Numanschool, Groningen
Twents Carmel College, afdeling Praktijkonderwijs, Oldenzaal

2004

Accent Praktijkonderwijs Amersfoort, Amersfoort
Bonhoeffercollege, Enschede
De Bolster Pro, Groningen
De Boog, Zwolle
De Catamaran PrO, Stadskanaal
De Compagnie SVO, Heerenveen
De Faam, Zaandam
De Hoeksteen, Hardenberg
De Wissel Enschede, Enschede
De Zuiderpoort, Sneek
Gomarus College Pro, Groningen
Het Segment, Gouda
Nieuw Zuid, afdeling praktijkonderwijs, Rotterdam
O.S.G. Slingeland, Drachten
Osg 't Genseler, Hengelo
Piter Jelles de Brêge, Leeuwarden
Praktijkschool Schagen, Schagen
Praktijkschool Sneek, Sneek
Praktijkschool Westfriesland, Hoorn
Rechterenschool, Meppel

Rein Abrahamseschool, Alkmaar
ROC Noorderpoortcollege, Groningen
RSG Tromp Meesters, Steenwijk
Star Numanschool, Groningen
Chr. Praktijkonderwijs Comenius, Leeuwarden
Guyotschool voor VSO, Haren
Dr. Herderschee school, afdeling De Brug, Almelo
Stichting Franciscusoord, Valkenburg
De Hilt, Helmond
De Korenaer Deurne, Deurne
De Michaelschool, Boxtel
Het Schip, Enschede
REC De Ortolaan, Heythuysen
Rentray-Suringarschool, Zutphen
Stichting Scholengroep Twente Speciaal, Hengelo

2005

Bonhoeffercollege, Enschede
Calvijn College, Goes
De Bolster Pro, Groningen
De Wissel, Enschede
Jac. Fruytierscholengemeenschap afdeling Pro, Apeldoorn
Johannes de Swaef school, Ede
Osg 't Genseler, Hengelo
Praktijkonderwijs Parkstad Limburg, Heerlen
Praktijkschool Het Kwartiers, Zwolle
Praktijkschool 'De Wissel', Goes
Praktijkschool De Sprong, Terneuzen
Praktijkschool De Stiep, Assen
Praktijkschool de Venen, Drachten
Praktijkschool Sneek, Sneek
Rechterenschool, Meppel
Reggesteyn PrO unit, Nijverdal
Rozengarde Praktijkonderwijs, Doetinchem
RSG Tromp Meesters, Steenwijk
Star Numanschool, Groningen
Symbion, school voor praktijkonderwijs, Didam
De Hilt, Helmond
De Korenaer Deurne, Deurne
De Korenaer Eindhoven, Eindhoven
De Korenaer Helmond, Helmond
De Korenaer Stevensbeek, Stevensbeek
De Michaelschool, Boxtel
Erasmusschool, Groningen

Het Schip, Enschede
Hoenderloo College, Hoenderloo
Piter Jelles de Brêge, Leeuwarden
SO/VSO De Rietlanden, 's-Hertogenbosch
Stichting Scholengroep Twente Speciaal, Hengelo
Th. Hart de Ruyterschool, Groningen
Van Heemskerckschool, Groningen